

**INTERNATIONAL RESEARCH JOURNAL OF
COMMERCE, ARTS AND SCIENCE**
ISSN 2319 – 9202

An Internationally Indexed Peer Reviewed & Refereed Journal

Explore Innovate Educate

**Shri Param Hans Education &
Research Foundation Trust**

WWW.CASIRJ.COM
www.SPHERT.org

Published by iSaRa Solutions

A STUDY OF IMPACT OF COVID 19 CORONA VIRUS ON AGRICULTURE WITH SPECIAL REFERENCE TO GRAPE

Dr. R. S. Salunkhe
Acting Principal,
Arts, Commerce and Science College, Palus Dist: Sangli (Maharashtra)
salunkhers@yahoo.co.in

Abstract

Agriculture is the prime source of livelihood for about 58% of India's residents. Gross Value Added (GVA) by agriculture, forestry, and fishing was predictable at Rs. 19.48 lakh crore (US\$ 276.37 billion) in financial year 20 (PE). The increase in GVA in agriculture and allied sectors stood at 4% in financial year 20. The agriculture, forestry, and fishing gross value added (GVA) increase is likely to be 3% in the second quarter of financial year 21. During the COVID-19 lockdown, the agriculture sector has been meeting the challenge to cope up with the demand for feeding its 1.37 billion people and giving reflect of hope to the economic recovery, post-covid-19, through the forthcoming bumper crop. The hope for a bumper grape crop is coming at a time when the lockdown has severely impacted the farmers in many ways. The key amongst these is the interruption of the agriculture supply chain and the non-availability of labour during the harvesting season. The immediate measures taken by the government have been helpful in addressing the problems faced in the wake of the pandemic outbreak of COVID-19. There are lessons to be learned, which point out that much needs to be done in provisions of robust demand, policy support, implementation of systems and technologies, Competitive advantages with attractive opportunities. The article highlighted the Problems and measures as well as opportunities that can be taken to restore supply chains, maintain food security, export facilities link Indian grape farmers with urban consumers in a more efficient and profitable way

Keywords: Grape, lockdown, interruption, facilities, supply chain

INTRODUCTION

Sangli district is an agro-based district especially for Commercial crops like sugarcane, Grapes, Banana, Pomegranate and turmeric, etc. Commercial crops are the lifeline of the majority of farmers of the district. The whole economy of farmers depends upon the production and proper price of these crops. Farmers in the Sangli district are most innovative, experimental, and creative. They are taking lots of effort for increasing their production and productivity by using new technologies and equipment, advanced fertilizers, and water management. Grape market is totally free no one controls it therefore; price variation in all varieties is occurred. Grape purchaser from cultivator is mainly agent and they supply grapes in cities and got lot of commission within one or two day. Small salesperson sells grape to the consumer. This is the

MAH MUL/03051/2012
ISSN: 2319 9318

Vidyawarta[®]
Peer-Reviewed International Journal

April To June 2022
Special Issue

01

MAH/MUL/ 03051/2012

ISSN :2319 9318

Palus Shikshan Prasarak Mandal's
ARTS, COMMERCE AND SCIENCE COLLEGE, PALUS
Tal- Palus, Dist-Sangli, 416310 (Maha)

EDITOR'S

Dr. R. S. Salunkhe

Dr. P. M. Patil

Reg.No.U74120 MH2013 PTC 251205
Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.

At.Post.Limbaganesh,Tq.Dist.Beed
Pin-431126 (Maharashtra) Cell:07588057695,09850203295
harshwardhanpubli@gmail.com, vidyawarta@gmail.com

All Types Educational & Reference Book Publisher & Distributors / www.vidyawarta.com

Date of Publication
05th May 2022

vidyavarta™

International Multilingual Research Journal

Vidyavarta is peer reviewed research journal. The review committee & editorial board formed/appointed by Harshwardhan Publication scrutinizes the received research papers and articles. Then the recommended papers and articles are published. The editor or publisher doesn't claim that this is UGC CARE approved journal or recommended by any university. We publish this journal for creating awareness and aptitude regarding educational research and literary criticism

The Views expressed in the published articles, Research Papers etc. are their writers own. This Journal dose not take any libility regarding appoval/disapproval by any university, institute, academic body and others. The agreement of the Editor, Editorial Board or Publication is not necessary. Editors and publishers have the right to convert all texts published in Vidyavarta (e.g. CD / DVD / Video / Audio / Edited book / Abstract Etc. and other formats) If any judicial matter occurs, the jurisdiction is limited up to Beed (Maharashtra) court only.

<http://www.printingarea.blogspot.com>

विद्यवार्ता: Interdisciplinary Multilingual Refereed Journal **Impact Factor 8.14 (IJIF)**

Theorizing New Ethnicity in Literature: Werner Sollors's *Beyond Ethnicity* and David A. Hollinger *Postethnic America: Beyond Multiculturalism*

Dr. Sudhir Sadashiv Lendave

Assistant Professor, PG Department of English,
Arts, Commerce and Science College, Palus,
Dist- Sangli

Dr. D. D. Khaladkar

Assistant Professor, Department of English
G. D. Babu Lad Mahavidyalya, Kundal,
Tal.- Palus, Dist. – Sangli

Abstract:

In the contemporary world of globalization, the academicians, scholars and researchers have recurrently addressed the issues of Hybridization which has changed the notions of identity. The space created by the globalization frequently presses the need of urgent attention towards the theoretical deliberation of the topic. The researchers working in the anthropology, sociology, cultural studies, Diaspora studies, minority studies, history and political science have dealt these issues in their treatises, research papers and talks. Altogether, this corpus of literature formulates an eclectic theory of Transnationalism, globalization, multiculturalism and the hybridization that can be used to analyse the literary enterprises created in the contemporary period. In the present research papers, Werner Sollors's *Beyond Ethnicity* and David A. Hollinger *Postethnic America: Beyond Multiculturalism* are explored to understand the new ethnic identity which can be used to un-

derstand the transnational characters depicted in the contemporary novels.

Key words: Transnationalism, globalization, multiculturalism, New Ethnicity and the hybridization

In the contemporary period, it can be observed that the mono-ethnic space is extended with multi-ethnicity which not only creates the problems socialization but also formulates an identity which cannot be defined with the established notions. The biological features, blood line, ancestral origin and the ethnic identity are problematized in non-mono-ethnic society. Ultrafast transport means, economic and political mobilization, commodification of cultural open cultural attitude and most importantly the social acceptance of new ethnic identity have changed the world ups and down. This new socio-ethnic situation is depicted in the literature and cinema and similarly the model of analysis is also developed parallelly. Werner Sollors's *Beyond Ethnicity* deals an American Socio-cultural scene, especially second generation of immigrants who have worked as a mediator between the host and guest cultures. He explored in detail how the socialization of these immigrants in the foreign land promoted them to crack the American cultural code and get an access to more easy way of cultural assimilation. The text is an answer to French political philosopher Alexis de Tocqueville's question, that he has mentioned in the prologue, -

Picture to yourself . . . a society which comprises all the nations of the world—English, French, German: people differing from one another in language, in beliefs, in opinions; in a word a society possessing no roots, no memories, no prejudices, no routine, no common ideas, no national character, yet with a happiness a hundred times greater than our own . . . What is the connecting link between these so different elements? How are they welded into one people? (3)

The question gets its answer in the

51

चांगले आचार विचार, कृती, माया, ममता, आदर, सहकार, ऐक्य, स्वाभिमान, राष्ट्रप्रेम यामध्ये अंतर पडत नव्हाले आहे. माणूस माणसापासून दृगवत निघाला आहे. जनापेक्षा पैसा मोठा झाला आहे. लेखकाच्या शैलीत सुद्धा फरक पडला आहे. ज्याप्रमाणे जातीयवाद, धर्मवाद, भाषीकवाद, प्रांतवाद त्याप्रमाणे साहित्यिकांच्यात सुद्धा साहित्यवाद निर्माण झाला आहे खरे लिहिण्यापेक्षा चंर लिहिणाऱ्याचे प्रमाण वाढत आहे. वास्तवतापेक्षा भडकपणा याने प्रमाण वाढत आहे. सामाजिक प्रबोधन करणाऱ्यापेक्षा उपदेश देण्याचे प्रमाण वाढत आहे. वग्ननिष्ठ दृष्टीकोनापेक्षा व्यक्ती निष्ठ दृष्टीचा प्रभाव साहित्य निर्मितीत वाढत आहे उदा एखादे पुस्तक प्रकाशित झाले की वादाच्या भोवत्यात अडकते.

शोडक्यात इंटरनेटमुळे जगजवळ आहे. पण रज्ज्वार साहित्य व संस्कृती माणसापासून दूर जात आहे. धार्मिक, सण, उत्सव लोप पावत आहेत. माणसातील माणूसकी हरविली आहे. त्याग, बलिदान, संयम, देशाभिमान यामध्ये फक्त औपचारिकता राहिली आहे. ज्ञान, व्यवहार व शहाणपण संस्कार, संस्कृती यामध्ये कोणताही मोठतर राहिलेला नाही. भाषाचार हाच शिष्टाचार बनला आहे. साहित्य व संस्कृतीच्या जपण्यापेक्षा पैसा व प्रतिष्ठा जपण्यात माणसाचा वेळ व्यर्थ जात आहे. बहिष्कावाडी चौधरीच्या शब्दात अरे माणसा माणसा कधी हशिल रे तु माणस अशी वेळ आली आहे.

संदर्भ :

१. साने गुरुजी— शामची आई — आदर्श विद्यार्थी प्रकाशन — पहिली आवृत्ती १९३५
२. नानासाहेब कटारले— अण्णाभाऊ साठे जीवन आणि साहित्य — अण्णाभाऊ साठे प्रकाशन मंत्र — २०२१
३. प्रा. हेमंत गोखले— संस्कार मुमने — विद्याभारती प्रकाशन — पहिली आवृत्ती २०२० पान ५८, ६२, ९४
४. B आधार ग्यिर्च जर्मन — जाने २००० — प्रकाशित लेख पान १०७ — अध्यापना अस्त — डॉ. जयदेव काडकर
५. इंटरनेटवरील माहिती संकलन.

मराठी लोकनाट्याचे सांस्कृतिक महत्त्व

✓ डॉ.संपतराव रामचंद्र पालेंकर
मराठी विभाग प्रमुख,
कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,
पलूम जि.सांगली

मानवी जीवनात विविध अनुभव आणि प्रसंगातून नाट्य निर्मित होते. ही नाट्याची परंपरा आदिम काळापासून चालत आलेली अगून तिच्या आविष्कारातून जीवनात आनंद प्राप्त होतो. खेळत लोकपरंपरेने नाट्य आलेल्या आणि समूहाने सादर करावयाच्या काही प्रयोगरूप लोककला जनमाणसात पिढ्यान्पिढ्या प्रसरत आणि लोकप्रिय आहेत. परंपरेने लोकजन करताना लोकशिक्षण देण्याचे काम या प्रयोगरूप लोककलांनी केलेले दिसते. लोकजीवनात या लोककला आविष्काराने माध्यम म्हणून विनायक येतल्या जाणत, लोकसंस्कृतीचे अणू म्हणून लोककलांच्याकडे पाहिले जाते. लोकमानसातील विचार, भावना, कल्पना या लोककलांतून व्यक्त होतात. दिसतात. लोककलेतील प्रत्येक घटक, लोकनृत्यातील पदव्याम, आरमिक हालचाली, चित्रकलेतील चित्रात आकृती, रंग व शिल्पकलेतील आकार ही परंपरेने अगून म्हणून भारतीय परंपरेतील लोकजीवनात या सर्व लोककलांना महत्त्वाचे स्थान आहे. म्हणून या लोककला एका अर्थाने काही संकेतार्थानी लोकजीवनात दृष्ट झालेल्या दिसतात. चित्रकला, शिल्पकला, नृत्य, नाट्य, संगीत, रांगोळी, भरतकाम, नक्षीकाम लोकनाट्या वाहून घेणाऱ्या पारंपरिक वस्त्र निर्मितीतील कलाकार, सोनार-कुंभारच्या वस्तु यातून समूह नृत्याची भावभावना व गीतसंगीत या लोककलांतून आणि कुतूब, गीतनाट्य, व्यामुळे लोकसंस्कृतीत लोककलांना महत्त्व आहे आणि न्यातून होणारा लोकविचार मानवाना ठरतो. अशा या लोककलांच्या परंपरेत लोकनाट्य

Relation of Physical Fitness Index with Body Mass Index: Study Among Female Students of Balwant College Vita, Dist. Sangli, (M.S.), India

Rahul Patil¹, Satyawan Patil², Yogita Patil¹, Rajaram Atigre²

¹Department of Zoology, Balwant College, Vita

²P.G. Department of Zoology, A.S.A. College, Palus

³Department of Zoology, Shri. Vajjysinh Yadao College, Bethvadgaon

Abstract. *The present study was undertaken to find out the correlation between Physical Fitness Index (PFI) and Body Mass Index (BMI). Physical Fitness Index was measured using the Modified Harvard step test. BMI was calculated by the Quetelet Index. In the present study total 85 female students having the age group between 18 to 25 years were selected from Balwant College, Vita. The present study showed that 64.70% students were having low average PFI, 28.23% students were having poor average PFI, 5.88% students were having high average PFI, 1.75% students were having good PFI. This study showed that there was no correlation between BMI and Physical Fitness.*

Keywords: PFI, Harvard Step Test, BMI, Quetelet Index, etc.

I. INTRODUCTION

Fitness is a common term used to describe the ability to perform an exercise. Physical fitness, as been defined in different ways, but the generally accepted definition is the ability to carry out day's tasks with vigour and ease, without undue fatigue and with ample energy to enjoy leisure-time pursuits and meet unforeseen emergencies (Kawon, 2015). Physical fitness suggests not only absence of a disease or a disabling deformity and capacity to perform a sedentary task efficiently but also a sense of physical well-being and the capacity to deal with sudden and unaccustomed physical efforts (Parmar, 2015). Physical fitness is a set of attributes a person has or achieved (Caspersen *et al.*, 1985), which is linked to the person's capability to do physical activity (Pescatello, 2014). There are many psychological, behavioral and physiological reasons why people do not perform physical activity or perform limitedly (Bulut, 2013). The levels of physical fitness are generally assessed by different measurements such as body weight, height, chest size, etc. and these measurements are useful for entry into various government jobs.

Poor physical fitness will result in increased incidences of various health problems such as cancer, obesity, cardiovascular diseases, and diabetes mellitus. Some of these diseases are the leading cause of death in the world (Powell, K. E. and Blair S. N., 1994).

The selected girls for this study were from the village background as well most of them were from farmer families and they do not aware of their physical fitness. Due to this reason the present study was carried out to find the relation between physical fitness index and body mass index of selected girls' students.

II. MATERIALS AND METHODS

For the present investigation, 85 girls' students whose age varied from 19 to 25 years were selected from Balwant College, Vita, district Sangli, India.

Study Design: Observational study.

Study Setting: Balwant College, Vita.

Sample Size: 80 subjects.

Sampling: Convenience sampling method.

Inclusive Criteria: Female students age between 18 to 25 years.

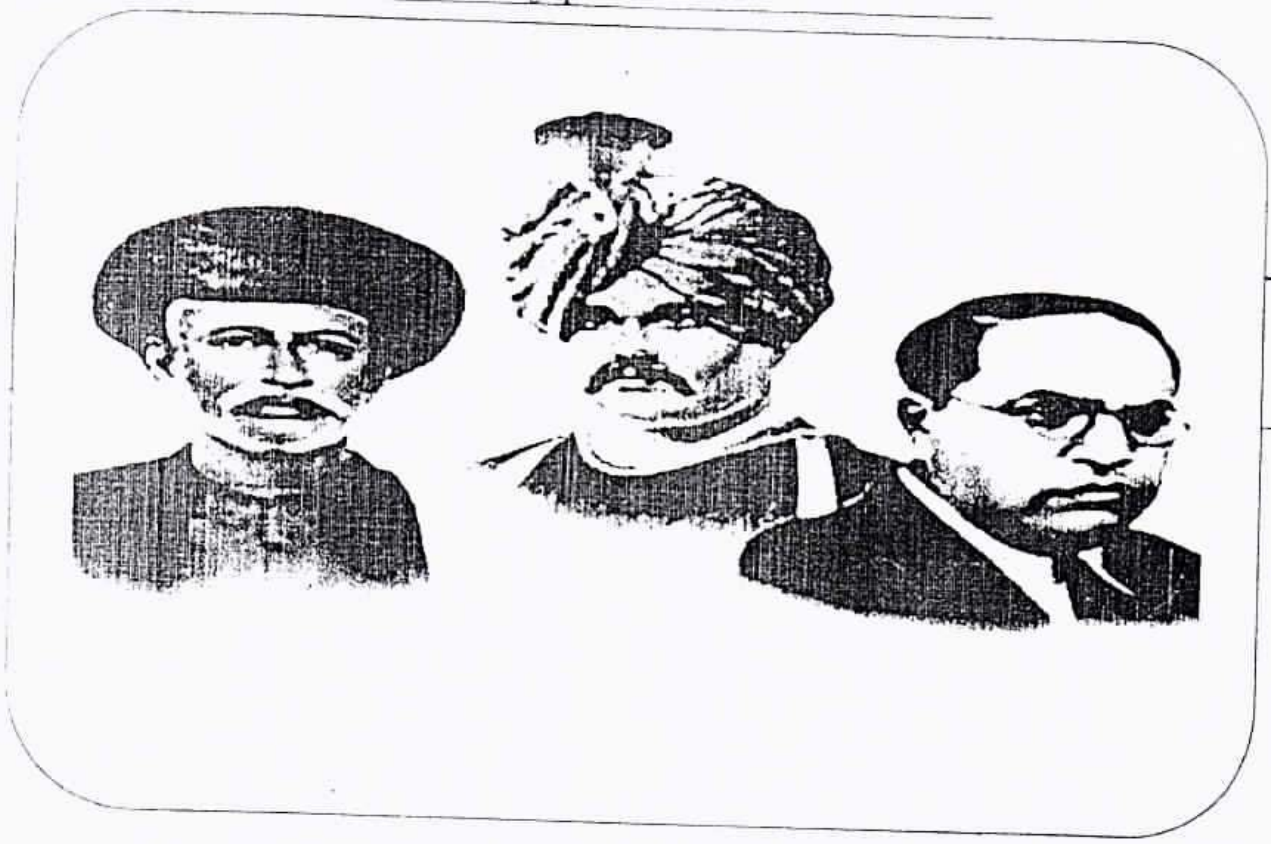
ISSN: 2410-7711

Journal of Research and Development

December-2021 Volume-12 Issue-28

<p>Dr. R. V. Bhole 'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot No-23, Mundada Nagar, Jalgaon (M.S.) 425102</p>	<p>Mr. Shashikant Jadhwar I/C, Principal, Chhatrapati Shivaji Mahavidyalaya, Kalamb, Dist. Osmanabad (MS) India</p>
--	---

Executive Editor
Dr. Anant Narwade
Dr. Raghunath Ghadge
Mr. Anil Jagtap

Address

'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot, No-23, Mundada Nagar, Jalgaon (M.S.) 425102

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शेतीविषयक धोरण

एन. एम. पाटील

अर्थशास्त्र विभाग कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय पल्सजि सांगली

प्रास्ताविक

भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म्हणजे निष्णात कायदेपंडित धर्मकारण राजकारण समाजकारण पत्रकारिता अथवा विविध क्षेत्रात आपल्या कार्यकर्तृत्वाने उभा उमटवणारे प्रतिभावंत व प्रख्यात अर्थतज्ञ असे अष्टपैतू म्हणून त्यांची ओळख आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर एक निष्णात अर्थशास्त्रज्ञ होते. नैदानिक व व्यावहारिक दृष्टिकोनातून त्यांनी अत्यंत तर्कदार स्वरूपाचे अर्थशास्त्रीय लिखाण केलेले आहे. १९१५ माली त्यांनी कोलंबिया विद्यापीठातून एम. ए. अर्थशास्त्र ही पदवी संपादन करण्यासाठी एंडमिनिस्ट्रेशन अँड फायनान्स ऑफ द इस्ट इंडिया कंपनी हा प्रबंध सादर केला तसेच डी. एम्मी. पदवीसाठी द प्रॉव्हेम ऑफ हरी : इट्म ओरिजीन अँड मोन्शन पीएच.डी. माली द इवोल्युशन ऑफ प्रोव्हिन्शियल फायनान्स इन ब्रिटिश इंडिया व एम.एम्मी. माली अ स्टडी इन द प्रोव्हिन्शियल डिसेट्लायझेशन ऑफ इंडियन फायनान्स असे महत्त्वपूर्ण ग्रंथ लिहून अर्थशास्त्रात मौलिक योगदान दिलेले आहे. भारत हा एक शेतीप्रधान देश म्हणून ओळखला जातो. आजही अनेक लोकांच्या उदरनिर्वाहाचे प्रमुख साधन शेती आहे. त्यामुळेच भारतीय अर्थव्यवस्था ही कृषिपेंद्रितच राहिलेली आहे. शेतीमुळे आपल्या अन्न वस्त्रा निवाराचा मूलभूत गरजा पूर्ण होताना. मात्र जमाचा पोशिता असणाऱ्या शेतकरी आज गरीब व कर्जबाजारी बनलेला आहे. जागतिकीकरणानंतर भारताने अनेक शेतकऱ्यांनी आत्महत्येचा केलेला. आत्महत्येचे हे मात्र अजूनही थांबलेले नाही. या पार्श्वभूमीवर शेतीची उत्पादकता व शेतकऱ्यांचे उत्पन्न कथ्याप्रकारे वाढवणे शेतीपुढे निर्माण झालेल्या समस्या कमी करण्यासाठी कोणते उपाय आणणे पाहिजेत यादृष्टीने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी जे शेतीविषयक विचार मांडलेले आहेत. त्याची चर्चा करण्यासाठी प्रस्तुत शोधनिबंधाचा विषय निवडलेला आहे.

शोधनिबंधाची उद्दीष्टे -

१) शेतीच्या समस्यांबद्दल डॉ. आंबेडकरांनी मांडलेल्या विचारांचा आढावा घेणे.

२) शेतीची उत्पादकता वाढविण्यासाठी डॉ. आंबेडकरांनी सूचवलेले उपाय जाणून घेणे.

अभ्यास पद्धती - प्रस्तुत शोधनिबंध हा मुख्यतः साधनसामग्रीवर आधारीत असून माहिती व आकडेवारी गोळा करण्यासाठी मंडर्ब पुस्तके, मासिके, वर्तमानपत्रे, इंटरनेट या साधनांचा वापर केलेला आहे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शेतीविषयक विचार

डॉ. बाबासाहेबांचे शेती क्षेत्राविषयीचे विचार अत्यंत मौलिक असे ते देशाला व शेतकऱ्यांना अर्थिकदृष्ट्या सक्षम करणारे आहेत. त्यांच्या मते शेती हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे. मात्र शेतीच्या विकासाकडे म्हणाचे तेवढे लक्ष दिले जात नाही. शेती शेतकरी आणि शेतीशी संबंधित अनेक घटकांचा विचार यापूर्वी दखपती शिवाजी महाराज, महात्मा फुले व शाहू महाराज यांनी सखोलपणे केलेला आहे. महात्मा फुलेंच्या विचारांना आणि शाहू महाराजांच्या कुतीला अर्थशास्त्रीय परिभाषेत बसवताना बाबासाहेबांनी भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे महत्त्व स्पष्ट केलेले आहेत. शेतीचा विकास झाल्याशिवाय सत्याअर्थाने भारतीय अर्थव्यवस्थेचा विकास होऊ शकणार नाही याची जाणीव बाबासाहेबांना होती. भारतातील शेती व्यवस्था तिचे आकारमाना शेतीपुढे निर्माण झालेल्या समस्या व त्यावरील उपाय या सर्वांचे प्रकाश टाकण्यासाठी सन १९१८ मध्ये 'द जर्नल ऑफ इंडियन इकॉनॉमिक सोसायटी' च्या अंकात "स्मॉल होल्डिंग्स इन इंडिया अँड द अग्र रेमिडियम" या नावाचा शोधनिबंध प्रसिद्ध केला. एवढेच नव्हे तर त्यांची मुंबई कॉन्सिलच्या सदस्यापदी नियुक्त झाल्यानंतर २४ फेब्रुवारी १९२७ रोजी विधिमंडळाने अर्थसंकल्पावरील आपले पहिले भाषण हे शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांवर केले होते. या भाषणामध्ये त्यांनी शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांची जाणीव सरकारला करून दिली. शेतकऱ्यांवर भरसणाऱ्या आकाराने जाणाऱ्या शेतसारा व नो बमूल करणारी अत्याचकारक यंत्रणा यावर कडाडून टीका केली. शेतकऱ्यांनी जागरूकपणे व एकजूटीने या समस्यांना नांद दिले पाहिजे म्हणून त्यांनी शेतकरी संघ स्थापन केला. तसेच सभा व परिषदांचे आयोजन केले. डॉ. बाबासाहेबांनी शेतीविषयक आपले विचार मांडताना शेतीच्या कमी उत्पादकतेच्या कारणे कोणती आहेत व उत्पादकता वाढविण्यासाठी कोणत्या उपाययोजना अमलात आणण्या पाहिजेत या दोन्ही बाजूने आपली मते मांडलेली आहेत.

रहनेवाले भोलैभाले आदिवासी जंगल में जीवनयापन करते हैं। लेकिन इन्होंने हर हालत में अपनी संस्कृति, अपनी परम्परा, मान्यता की हिफाजत की है। यह सच है कि प्रकृति की संतान प्रकृति के समान स्वतंत्र रहना ज्यादा स्वीकार करती है। यदि कोई उनके अधिकार छीनना चाहता है तब सामूहिक एकता, संगठन के बल पर विरोध करके वे अस्तित्व की रक्षा करते हैं। इन आदिवासियों के बिना संस्कृति की कल्पना ही नहीं की जा सकती है।

अमानवीयता —

इस उपन्यास में आदिवासियों के साथ पुलिस द्वारा, ठेकेदार द्वारा अत्यन्त अमानवीय व्यवहार किया जाता है। उपन्यास की नायिका मैना को जेल में रखा जाता है लेकिन वह वहाँ भी सुरक्षित नहीं रहती। जेलर ही मैना की इज्जत को लूटता है परिणामस्वरूप वह एक बच्चे को जन्म देती है। जेल से रिहा होते समय मैना बच्चे को वहीं छोड़ आती है।

निष्कर्ष :-

संजीव जी ने 'धार' इस उपन्यास में सामंती व्यवस्था तथा दोषपूर्ण व्यवस्था को चित्रित किया है। लेखक का उद्देश्य यही है कि, शोषण की चक्की में आटे की तरह पिसते जा रहे आदिवासी बच्चे और अपने अधिकारों के प्रति जागृत रहें। मैना के जरिए वैचारिक क्रान्ति की ज्योति निर्माण की है। मैना आदिवासी परम्परा में उपजाऊँ सूरज की किरन है, उसमें साहस, स्वाभिमान, सेवाभाव, अन्याय के खिलाफ संघर्ष, विद्रोह राष्ट्रीय भावना, आत्मबल आदि विशेषताएँ प्रस्तुत की हैं। उपन्यास के अन्त में मैना की मृत्यु नहीं तो क्रान्ति की ज्योति का निर्माण होता है।

संदर्भ सूत्र :-

१. सं. नवलजी — नालंदा विशाल शब्दसागर , पृ. १४०४
२. सं. रामस्वरूप शास्त्री आदर्श हिन्दी — संस्कृत कोश, पृ. ५६५
३. बृहत् हिन्दी कोश, पृ १३६३
४. हिन्दी राष्ट्रभाषा कोश, पृ. १४१५
५. धार — संजीव, पृ. २३
६. वही, पृ. ४४
७. वही, पृ. ५६
८. वही, पृ. २५
९. वही, पृ. २५
१०. वही पृ. ७८

80

ताराबाई शिंदे यांच्या साहित्यातील स्त्री —पुरुष समानतेचा आढावा

प्रा. सौ. एन. एस. पाटील

अर्थशास्त्र विभाग,

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय पलूस

प्रास्ताविक—

भारताच्या इतिहासात एकोणिसावे शतक महत्वाचे मानले जाते कारण ते सत्तांतराचे शतक आहे. तसेच नवीन जीवन जाणवाचे, वैचारिक कलहाचे, आत्मपरीक्षणाचे, मूलभूत प्रश्नांची जाण आणणारे, परंपरेचा आंधळेपणाने स्वीकार व नकरता परंपरेला आव्हान देणारे, नवीन विचार मांडणाऱ्याचे व प्रबोधनाचे शतक आहे. मराठी वाङ्मयाच्या दृष्टीने नवनवीन लेखन साहित्य व लेखनप्रकार याच शतकात निर्माण झाले. या शतकात मराठी वाङ्मयात जी महत्वाची साहित्ये निर्माण झाली. त्यापैकी एक म्हणजे ताराबाई शिंदे यांचे स्त्री—पुरुष तुलना हे पुस्तक होय. आज २१ व्या शतकात स्त्री सबलीकरण, स्त्री मुक्ती, स्त्री—पुरुष समानता या संकल्पना बऱ्याच रूजलेल्या दिसतात. तरीही स्त्रियांचे असंख्य प्रश्न आजही सुटलेले नाहीत. स्त्रीला थोडेफार आर्थिक स्वातंत्र्य व चांगले राहणीमान दिले म्हणजे तिचे सबलीकरण झाले असे होत नाही तर तिला खऱ्या अर्थाने विचार स्वातंत्र्य, निर्णयस्वातंत्र्य मिळाले पाहिजे, सर्वच पातळीवर स्त्रियांचा सामाजिक दर्जा सुधारला पाहिजे, खऱ्या अर्थाने स्त्री—पुरुष समानता निर्माण झाली पाहिजे. या पार्श्वभूमीवर मराठी साहित्याच्या माध्यमातून स्त्री वादी विचार मांडताना त्या काळात स्त्री—पुरुष समानतेबाबत ताराबाई शिंदे यांनी कोणते विचार मांडले हे जाणून घेण्यासाठी प्रस्तुत शोधनिबंधाचा विषय निवडलेला आहे.

शोधनिबंधाची उद्दिष्ट

56

आचार्य कुंदकुंद आणि त्यांची ग्रंथसंपत्ती

प्रा. श्रीमती व्ही. एस. चौगुले
कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,
पलूस, जि. सांगली

प्रस्तावना

जैन साहित्य ही अतिशय प्राचीन आणि विशाल साहित्यिक परंपरा आहे. संस्कृत, प्राकृत, अपभ्रंश इ. भाषेत जैन साहित्य लिहिलेले आपल्याला निदर्शनास येते. जैन रचनाकारांनी पुराण, काव्य, चरित्र काव्य, रास काव्य इत्यादी विविध प्रकारांमध्ये ग्रंथांची रचना केलेली दिसून येते.

दिगंबर जैन श्रमण परंपरेत आचार्य कुंदकुंदांचे अप्रतिम स्थान असल्याचे दिसते. ते आत्मविद्याप्रवीण होते. त्यांनी रचलेल्या ग्रंथांच्या साहाय्याने स्वाध्याय करून अनेकांनी आत्मिक सुखःशांती प्राप्त केलेली आहे. आपल्या आयुष्याचे कल्याण करून घेतल्याचे दिसते.

सूचनक शब्द :-श्रूतपरंपरा, श्रुतावतार, प्राभृत, चूर्णिसूत्र, अणुवेक्खा

उद्दिष्टे :-

दिगंबर जैन परंपरेत असणाऱ्या सर्वश्रेष्ठ आचार्यांचा परिचय व त्यांच्या साहित्यकृतीचा अभ्यास करणे.

दिगंबर जैन परंपरेत जे मूळ सिद्धांत, अध्यात्म, आचरण तत्त्वज्ञान इत्यादी विषय अभ्यासणे.

आचार्य कुंदकुंद यांचे योगदान अभ्यासणे.

विषय विवेचन :-

‘मंगलं भगवान वीरो मंगलं गौतमो गणी

मंगलं कुंदकुंदार्यो जैनधर्मोऽस्तु मंगलम’

भगवान महावीर मंगलप्रद आहेत. गौतम गणधर मंगलमय आहेत. कुंदकुंदादि आचार्य मंगलमय

आहेत. जैन धर्म मंगल आहे.

जैन साहित्य आणि संस्कृती यात आचार्य कुंदकुंदांचे स्थान हे अनन्यसाधारण असे आहे. शास्त्र प्रारंभ करत असताना मंगलाचरणाची प्राचीन परंपरा आहे की, ज्यात भगवान महावीर आणि गौतम गणधर यांच्यानंतर आचार्य कुंदकुंदांचे नांव घेतले जाते. यातूनच आचार्य कुंदकुंदांचे जैन साहित्यातील स्थान आणि संस्कृतीवरील प्रभाव दर्शविला जातो.

अंतिम तीर्थंकर भगवान महावीरांचा प्रभाव असल्यामुळेच ही मंगलमय जैनधर्माची परंपरा आजतागायत सुरु असल्याचे दिसून येते. ही परंपरा महावीर प्रभूंची देशना आपल्या ज्ञानवैभवाने ग्रहन करून अकरा अंग आणि चौदा पूर्वामध्ये ग्रंथित करण्याचे काम गौतम गणधरानंतर तीन अनुबद्ध केवली (गौतम, सुधर्म, जंबुस्वामी), श्रुतकेवली (विष्णू, नंदिमित्र, अपराजित, गोवर्धन, भद्रबाहु), दशपूर्वधारी (विशाखाचार्य, प्रोष्ठिल, क्षत्रिय, जयसेन, इ.) अंगधारी, काही पूर्वांचे ज्ञाते आचार्य यांनी ही श्रूतपरंपरा राखलेली दिसून येते.

म्हणूनच भगवान महावीर आणि गौतम गणधर यांनी प्रवर्तित परंपरा शुद्धरूपाने प्रवाहित ठेवून समीचीत मोक्षमार्ग प्रवर्तन आचार्य कुंदकुंदांनी केले व त्यामुळेच त्यांना हे अदृढ स्थान प्राप्त झालेले आहे.

आचार्य कुंदकुंदांचा काळ :-

आचार्य कुंदकुंदांनी आपला काळ, जाती, स्थान, माता पिता व जीवन याबाबत थोडीशीच माहिती उपलब्ध आहे. बोधपाहुडमध्ये गाथा ६१-६२ मध्ये त्यांनी स्वतः आपल्या गुरुपरंपरेचा निर्देश आहे.

सद्द्विचारो ह्युओ भासासूत्तेसु जं जिणे कहियं ।

तो तह कहियं णायं सीसेणह य भद्रबाहुस्स ॥६१॥

बारस अंगवियाणं चरुदसपुव्वंग विउल्लवित्थरणं ।

सुयणाणि भद्रबाहु गमयगुरु भयवयो जयउ ॥६२॥

शब्दांच्या विकारामुळे उत्पन्न झालेला अश्वरूपाने परिणत भाषासूत्रात जे जिनदेवांनी सांगितले ते तसेच भद्रबाहुंच्या शिष्यांनी जाणून सांगितले.

ज्यांना बारा अंगांचे विशेष ज्ञान आहे व चौदापूर्वांनाही विपुल विस्ताराने जाणल्याने आ. भद्रबाहु श्रूतकेवली आहेत. ते ‘गमयगुरु’ भगवान भद्रबाहु जयवंत असोत!

his daughter to tells others about her father and his first wife. Dana and Gwendolin feel that his first family is secret one but James wants to keep his second family secret. It never comes to his mind what thunderstorm is haunting Gwendolin. Dana tries her level best to befriend Chaurisse and visit her house. In fact she experiences their life which she wants to do. In the course of the story there are so many incidents which might have revealed the secret. But somehow it remains hidden special efforts are made by Gwendolin for it. But at the end one incident totally shatters her patience. Then only she visits James' house and reveals everything. This shocking revelation turns the life of Laverne upside down. She drives James out of her house. But in the end she decides to take him back due to his previous goodness done to her. In a way even after this realization, their life continues but Gwendolin gains nothing. Once a friend of James named Raleigh proposed her. In fact he was a best friend of James and thoroughly good person But Dana opposed to this marriage and for her sake Gwendolin couldn't start her new life, Though Gwendolin and Dana don't want anyone's sympathy, readers fully sympathise with them.

In Silver Sparrow Tayari Jones has vividly pointed out the sufferings of black women. It is obvious that racial discrimination made the lives of blacks as hell, But what they did with their wives is nowhere justifiable. In fact black women are doubly oppressed. They suffer as person from Negro race besides they suffer as women. Marginalization of women is obvious in this novel. Both the wives that are Gwendolin and Lavarne are relegated to an unimportant position. In fact they live as powerless persons. In spite of being double duty he suffers less in comparison with his two wives. Tayari has pointed out different layers of bigamy. It is a thought provoking and tense. We really feel sad when Chaurisse and Dana lose their friendship after their realization of the secret regarding their father. In fact they gained each other's company and love, but lost it in the process. In a way each of these women characters suffer a lot for no fault of their own.

Synthesis of Silver Nanoparticles using Aqueous extract of allium sativum Fresh leaves by using various concentrations of $AgNO_3$

Swati S. Patil

Pratima S. Sankpal

Tejswini Kate

Kaushik Patil

Priyanka Awate

Sonali Sawant

Mamata Singh

Department of Physics
Arts, Commerce and Science, College, Palus,
Sangli (Maharashtra) India

Abstract:

Biosynthesis of nanomaterials has been increasingly gaining popularity due to its eco-friendly nature and cost-effectiveness. In the present study, we synthesized silver nanoparticles using aqueous extract of fresh leaves of allium sativum plant as bio reducing agent. This method results in formation of silver nanoparticles. The formation of silver nanoparticles was confirmed by uv-visible spectrophotometer. The peak was observed at 421nm. The functional groups responsible for reduction of silver particles were studied by using FTIR. The visual observation showed that the colour of fresh leaves extract of allium sativum turned from golden yellow to dark brown after treatment with Ag precursors. These

AKSHAR WANGMAY

International Peer Reviewed Journal
UGC CARE LISTED JOURNAL

March- 2022

Special Issue-V, Volume-I

On

*Current Scenario in Languages, Social Sciences, and its
Impact on Social Development*

Chief Editor

Dr. Nanasaheb Suryawanshi

Pratik Prakashan, 'Pranav, Rukmenagar, Thodga Road Ahmedpur,
Dist. Latur, -433515, Maharashtra

Executive Editor

Prof. Dr. D. S. Tikate

Principal

Deshbhakta Sambhajirao Garad Mahavidyalaya, Mohol (Solapur), Maharashtra

Co-Editor

Prof. Dr. S. M. Mulani

Prof. Dr. N. J. Patil

Dr. D. G. Shinde

Shri. A. B. Banate

Dr. V. R. Pawar

Published by- Pratik Prakashan

The Editors shall not be responsible for originality and thought expressed in the papers. The author shall be solely held responsible for the originality and thoughts expressed in their papers.

© All rights reserved with the Editors Price:Rs.1000/-

The Study Of Sagareshwar Temple As A Religious Tourist Centre In Sangli District

Shri R. M. Kamble¹ Dr. S. M. Kamble²

¹ Asso. Prof & Head Dept. of Geography, Shri Shahaji Chh. College, Kolhapur.

² Assist. Prof & Head Dept of Geography, A.C.S. College Palus

Email: sajjankamble@gmail.com

Abstract :

India is place full of religiously important cities, monuments and temples, which are visited by thousands of individuals or pilgrims every year both from national and international tourists. Religious tourism in India has exponential growth in the modern years. The main reason for the growth in religious tourism in India is the tremendous progress made by the Indian economy. Tourism industry in India is associated with generating net revenue of more than 7.8 trillion rupees every year. Sagareshwar Temple is a religious tourist centre in Sangli district. It is located in Deorashtre village, in Kadegaon tahsil of Sangli district. There is a group of temples which are become attraction of devotees. Under the scheme of tourism development and trustee of temple some facilities are provided i.e. drinking water, electricity, construction of Sabhamandap etc. But it is not developed as per expectations. There is wide scope to develop this place as a tourist destination.

Keywords: Sagreshwar, Sanctuary, Sagaroba donger, Devotee, Darshan, Hemad-panthi.

Introduction:

India is having a wide area, diversity in geographical features, various historical monuments, heritage, culture, and bio-diversity provides a strong base for the development of tourism activity. It is an interesting and charming introduction of India as a tourist country. It has pleasures and facilities for all types of tourists. The forests, mountains, valleys, islands, plains or desert walls are of great interest to the naturalist, the botanist and the lover of nature (Singh, Ratnadeep, 1998).

In Maharashtra Shirdi, Tuljapur, Pandharpur, Kolhapur, Nashik, Shegaon etc are the popular religious tourist places which attract a number of devotees. Sagareshwar Temple is well known religious tourist centre in Sangli district. The surrounding area of the temple is lot of diversity in the scenery during the monsoon which represents the vegetative cover; the grass and a pleasant atmosphere lead to attract the tourists and devotees at this area.

Objectives:

The main objectives of this research paper are as following.

1. To identify the religious importance of Sagareshwar Temple.
2. To assess the behavioral characteristics of the tourist.
3. To find out the problems and suggest some remedies for the development of this tourist place.

Data Source & Methodology:

The present research paper is based on both primary and secondary data. The primary data was collected through fieldwork. There are 519 questionnaire prepared and filled up by the tourists and local people which are engaged in tourism activities at the Sagareshwar temple. Secondary data collected through Gazetteer of Sangli district, available published and unpublished materials, journals, books, magazines, periodicals, news papers, different websites etc. The collected information is finally classified, tabulated, and applying various statistical and cartographic techniques.

Study Area:

Sagareshwar Temple is located on 17° 08'56" North latitude and 74° 22'39" East longitude near to Deorashtre village. Deorashtre is a small village in Kadegaon tahsil of Sangli district. Sagareshwar Temple is situated on the road of 'Yashwant Ghat' near the Sagreshwar Sanctuary's. Due to natural scenery of surrounding area of this temple, most of the tourists are attracted towards it. It is 20 km away from Islampur, 30 km from Karad, 50 km from Sangli & 65 km from Kolhapur.

Result & Discussion:

Religious Importance :

Sagareshwar temple is at the Yashwant Ghat near the Sagreshwar Sanctuary's entrance gate. Most of the tourist who visited sanctuary they always wish to taking darshan of Sagareshwar deity. The Construction of temple was completed in 7th century at the hands of King Satteshwar of Kundal. It was said that the construction of mandir is the result of King Satteshwara's faith and devotion to the God Shivji. There are 43 small temples within the campus of the Sagreshwar mandir. These temples are built on various names of God Shivji. They are Kashivishweshwar, Vaijanath, Rameshwari, Satteshwar, Nandikeshwar,

AIR ION CONCENTRATIONS AND POLLUTION INDEX FOR IRRIGATED AND NON-IRRIGATED VEGETATION AREAS AT RURAL STATION KHATAV (16.57°N, 74.31°E)

Gajanan Patil* Secondary school & Jr. College, Bhilawadi, 416303, Maharashtra, India.

Subhash Pawar A.C.S. College, Palus, 416316, Maharashtra, India.

Jalindar Bhosale Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj, 416410, Maharashtra, India.

Prachi Patil Institute of Chemical Technology, Jalana, 416102, Maharashtra, India.

Pratik Patil Willingdon College, Sangli, 416415, Maharashtra, India.

Abstract:

Atoms, molecules or molecule clusters that have a net electric charge and electric conductivity are called air ions. Cosmic rays, radon exhalation, ionization, photosynthesis and lighting excitation provide the energy required to produce air ions. Air ions generation near the ground varies mostly with 222 Radon and its progenies concentrations. Negative air ions are helpful for a human being, also called air vitamins. As compared to non-irrigated vegetation areas, irrigated vegetation areas of Grapes, Sugarcane, Maize and Papaya show remarkable variation in ion concentrations. Temperature, humidity, photosynthesis and respiration plays an important role in the generation of air ions. Negative air ions produce a natural healing effect. The pollution index is also less than one so the air quality is beneficial for humans and animals also.

Keywords: Pollution index, Irrigated field, Ion counter, Air ions, Ionization, Radon exhalation.

Introduction:

Air ions are generated by removing or adding an electron in the ionization process. There are two types of air ions. i.e., positive and negative Positive air ions are produced by different sources of ionization whereas negative air ions are produced by the attachment of electrons to the neutral molecules present in the atmosphere. Air ions are a constituent part of our atmosphere, they are small, large and intermediate depending upon their size and mobility. Air ions produce an effect on living organisms. The positive ions cause headache, insomnia, fatigue, joint ache, high blood pressure, nervousness [1]. Due to the presence of negative air ions, we feel good, happy and relaxed also breathe easy which increases work productivity, mood and peaceful sleep [2]. live organisms including humans and plants are affected by the balance and concentration of atmospheric particles [3K].

These air ions are generated by natural as well as artificial activities. Negative and positive air ions are produced by cosmic rays, ultraviolet rays, hydrolysis of water, plant tip discharge, the photovoltaic effect of green plants, volcanic eruptions, lightning, corona discharge, combustion in vehicles, thunderstorms are sources of air ions generation [4]. Radon is the main source of air ion production near the ground surface [5]. The daily cycle of ionization is triggered by gamma and cosmic radiations and some energetic minerals ground also contribute to formation of air ions. Typically, 35eV energy is required to produce ion pair in the atmosphere [6].

The siphoning activity made during happening close to the plant roots eliminates air contamination and is changed over into plant food. The charges between the earth and the climate are moved via air particles. The transporters of negative charges rush into the ionosphere while positive air particles move to the surface, where they come into contact with plants, higher the negative charge of the plants, the more the positive particles it ingests. Plants respond to change the electric capability of the general climate. The pumping action created during transpiration near the plant roots removes air pollution and is converted into plant food. the charges between the earth and the atmosphere are transferred by air ions. The carriers of negative charges rush into the ionosphere while positive air ions move to the surface, where they come into contact with plants higher the negative charge of the plants, the more the positive ions it absorbs. plants react to change the electric potential of the surrounding environment [7].

Instrumentation and Methodology

The instrument used for the measurement of air ion concentration is Gerdien condenser-based air ion counter which is designed and developed at A.C.S. College, Palus (India) with courtesy of IITM Pune [8]. Air ion concentration is directly proportional to ionic current is principle behind this instrument. This instrument is used to operate in at rural station KhataV (16.57°N, 74.31°E). Air ion concentration is measured in Banana, Maize, Papaya and Grapes and in empty unused place. Field location is nearabout 250km south of Pune. It is 3km away from river Yerela. A 6 feet road having frequency of 5 to 6 vehicle per hour passes near it.

Figure 1 shows instrumental setup used for the measurement of air ions in Sugarcane, Guava, Onion, Turmeric and Maize

Study of Facile Chemically Synthesized Polythiophene Thin Films

Deepak B. Shirgaonkar^{a*}, S. D. Pawar^b

^aDepartment of Physics, Anandibai Raorane Arts, Commerce and Science College, Vaibhavwadi, Sindhudurg, M.S., India.

^bDepartment of Physics, A. C. S. College, Palus, M.S., India.

Abstract:

Polythiophene thin film were synthesized by using chemical polymerization technique (CBD) at room temperature and deposited on glass substrate. The chemical bonding, surface morphological and optical properties were studied using FT-IR, FE-SEM, AFM, UV-Visible spectroscopy. The study of chemical bonding nature clearly indicating the characteristic IR absorption bands of polythiophene. The surface morphological study revealed that the nanofibrous polythiophene morphology. The water contact angle were measured, shows the surface behavior of film with water.

Keywords: Chemical Bath Deposition, Polymer, Polythiophene-thin film, Field Emission Scanning Electron Microscopy (FE-SEM), Optical properties.

1. Introduction

Now a day, due to the electrical, chemical or physical properties, lot of development has taken place in the of conducting polymers such as polythiophene (PTh), polyaniline (PANI), polypyrrole (PPy) and their derivatives. One of the conducting polymers, polythiophene and its derivatives have been studied for several applications in optoelectronics i.e. supercapacitor, field effect transistors, photovoltaic and photoconductive devices, sensor, light emitting diodes, etc.[1-5]. The electronics and optical properties of the films are characteristically depend on its local structure for the operation of the devices.

In this work we report the formation of nanofibers of polythiophene by using chemical synthesis (chemical bath deposition technique). The surface morphology, optical properties and water contact angle were reported.

2.1 Experimental

The nanofibrous polythiophene were synthesized using the chemicals, thiophene (AR grade 99% Aldrich chem. Ltd.), ferric chloride (AR grade, 98% Thomas Baker Pvt. Ltd.), Chloroform (AR grade, 99.4%, Thomas Baker Pvt. Ltd.), and methanol (AR grade, 99.5%, Spectrochem Pvt. Ltd.)

2.2 Synthesis of Polythiophene thin film

By using ferric chloride as a oxidant and thiophene as monomer, nanofibrous polythiophene thin film were synthesized by using chemical polymerization. Thiophene were dispersed in chloroform to make monomer solution, however, FeCl₃ was dissolved in chloroform to get oxidant solution. Thiophene prepared with different molar solution as 0.5, 1.0, 1.5, 2.0 M and oxidant with 1.5 M.

Both the solution were prepared in 50 ml anhydrous chloroform with constant stirring for 30 min. simultaneously. The oxidant solution added in monomer solution with constant volume after constant interval of time (15 min) and continuous stirring of solution. The vertically dipped glass substrate in the solution are provide the adherent coefficient to deposit thin film on the

Studies On Synthesis, Characterization, and Gas Sensing Properties of Dysprosium Doped Aluminum Trioxide

M.V. Kamble* and S. R. Bamane

Department of Physics, Arts Commerce and Science College Palus, Maharashtra (India) Department of Physics, J. J. T. University, Jhunjhunu, Rajasthan (India)

*Corresponding Author: mvk270@gmail.com

ABSTRACT

Nanoparticles of Dysprosium doped Aluminium trioxide gas sensors having the chemical formula $DyAlO_3 (x=0.5)$ have been synthesized with sol-gel combustion approach and sintered at 600 °C and 750 °C. The morphology and composition of the obtained samples are examined and described using TGA, DTA, FESEM, XRD, EDS techniques. XRD results confirmed the formation of nanoparticles. The EDS findings show that there are no additional elemental impurities in the $DyAlO_3$ NPs that have been prepared. Gas sensing properties were tested for NH_3 , LPG, acetone. For NH_3 , the highest sensing response for 100ppm was obtained at 350 °C. For LPG highest sensing response was found for 1000 ppm at 300 °C. For acetone highest sensing response was found for 1000ppm at 400 °C. In this case, the operating temperature and sensitivity of the gas sensor are low. The response of the $DyAlO_3$ pellet was observed to be fast (~3s) to 100ppm for NH_3 , while the recovery was quick (~30s).

Keywords: Nanoparticles, Sol-gel auto combustion method, TGA, XRD, FESEM, EDS gassensor, LPG, NH_3 , acetone.

Received 26.02.2022

Revised 28.03.2022

Accepted 16.04.2022

INTRODUCTION

Acetone, NH_3 , LPG (Liquefied Petroleum Gas) are hazardous air pollutants. LPG is inflammable gas. It is used as an explosive fuel in both industrial and home settings. It is called to be cooking gas. Cooking gas contains mainly butane [1], odorless, colorless; nontoxic gas. LPG is a good solvent for rubber and petroleum compounds, while steel and copper alloys are typically non-corrosive. It is commonly combined with sulfur (methyl mercaptan ethyl mercaptan) compounds that have a foul smell. So that any leakage may be immediately detected. This gas is possibly dangerous since it has the potential to produce explosions if it leaks out by accident. It was noted that at concentrations up to a certain point, there is significant leakage. It's much greater than the gas's lower explosive limit (LEL) in air. As a result, there is a significant need for monitoring it, as well as new problems [2] in the domestic and industrial fields for control and safety applications. Several well recognized materials for NH_3 & LPG gas sensing are ZnO [3-7] SnO_2 [8,9,10], $Ru-SnO_2$ [11] SnO_2-Cu [12,13] TiO_2 [14]. Ammonia is produced by the decomposition of proteins in the bodies of plants and animals. Ammonia has a characteristic of pungent smell like public urinals, cattle yards. Ammonia gas is neither combustible nor a supporter of combustion. The physical properties of Ammonia are colorless gas having a characteristic pungent smell, lighter than air, highly soluble in water, high toxicity, easily liquefied cooling by compressing. It is used in the manufacture of fertilizers like ammonium sulfate and ammonium nitrate, medical diagnosis, chemical technology, food process, firepower plants, environmental protection, as a reducing reagent, laboratory reagent, and good solvent.

Gas sensors detect the composition and concentration of gas by converting it into an electrical signal via chemical and physical effects. Gas sensors are often used in the detection of explosives, flammables, harmful & toxic gases, and environmental management [15]. Lately, the majority of gas sensors were surface-controlled resistance sensors, whereas semiconductor resistance gas sensors mostly utilized metal oxide semiconductors as their sensitive material [16]. Because of the enormous number of free electrons within the conduction band as well as oxygen vacancies in the surface, the metal semiconductor's material surface has high adsorption capabilities and high reactivity, and it is affected by surface gas action. Therefore, measurements based on electrical properties are possible [17]. Metaloxide materials have good chemical and physical characteristics, are inexpensive to create and

complexity of biological systems matter?" *Toxicology Letters*, vol. 276, pp. 11–20, 2017.

6. Šileikaite, J. Puišo, I. Prosyėevas, and S. Tamuleviėius, "Investigation of silver nanoparticles formation kinetics during reduction of silver nitrate with sodium citrate," *Medziagotyra*, vol. 15, no. 1, pp. 21–27, 2009.

7. Gardea-Torresdey, L., Gomez, E., Peralta-Videa, J., Parsons, J. G., Troiani, H. E., Santiago, P. and Yacaman, M. J., *Nano. Lett.*, 2002, 2(4), 397–401.

8. Pulate, P. V., Ghurde, M. U. and Deshmukh, V. R., *Int. J. Innov. Biol. Sci.*, 1 (2011) 32.

□□□

37

Effect of Physicochemical Parameters on the Quality of Drinking Water in Nearby Villages of Palus, Dist - Sangli, Maharashtra, India

M.V. Kamble

Deepali Shankarshivade

Amruta Sanjay Chavan

Supriya Ramchandra Mali

Aishwarya Bhujang Kakekar

Department of Physics,
Arts, Commerce and Science, College, Palus,
Sangli, (Maharashtra) India

Abstract- Krishna river is considered to be the holy river in Maharashtra. The present study is focused on the determination of physico-chemical parameters such as temperature, pH, EC, colour, odour, hardness, Total alkalinity, phosphate and magnesium, sulphate, Fluoride, Bicarbonate, nitrate. Total hardness of water samples from different sampling points. Increase of pollution concentration indicates an increase in the pollution load due to domestic sewage and industrial effluents into nearby villages of Krishna river at Sangli district. In the present study various water samples were collected from different stations.

Key words: Physicochemical Parameters, Quality of Drinking Water

Introduction-

Krishna is the fourth largest east flow-

कुसुम कुमार और हरिशंकर परसाई के साहित्य में व्यंग्य
(दिल्ली उंचा सुनती है, भोलाराम का जीव)

प्रा. डॉ. सौ. शकुंतला प्रताप वाघ
अध्यक्ष, हिंदी विभाग
कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, पलूस

आधुनिक हिंदी साहित्य में व्यंग्य का व्यापक प्रचार प्रसार बीसवीं शताब्दी हिंदी साहित्य की एक महत्त्वपूर्ण घटना है। स्वातंत्र्योत्तर हिंदी साहित्य में व्यंग्य अपनी प्रतिष्ठा प्राप्त कर चुका है। भारतीय राजनीति, समाज, धर्म तथा शिक्षा की दिशा और दृष्टि का प्रामाणिक दस्तावेज स्वातंत्र्योत्तर व्यंग्य साहित्य है। स्वातंत्र्योत्तर काल में समाज में फैल अत्याचार, भ्रष्टाचार, आतंकवाद, जाति तथा प्राणिय भेद के कारण मनुष्य तनाव और संघर्षपूर्ण जीवन व्यतित करने के लिए मजबूर हो गया है। समाज के कुछ लोग चालाकी से अपराध करते हैं और बच भी जाते हैं। उन्हें सजा नहीं मिलती। सबूत के अभाव में उन्हें वाइज्जत रिहा करती है। वे इज्जतदार बन जाते हैं। ऐसी स्थिति में इन इज्जतदारों को सचेत करने के लिए, उनमें सुधार लाने के लिए, परिवर्तन लाने के लिए व्यंग्यकार उनका पर्दाफाश करता है। उन्हीं परिस्थितियों के विच व्यंग्य का सृजन होता है।

व्यंग्य रचनाओं में कम से कम शब्दों में अधिक से अधिक प्रभाव उत्पन्न करने अर्थात् गागर में सागर भर देने की क्षमता होती है। व्यंग्य में कटू सत्य का प्रयोग होता है। व्यंग्य एक प्रभावी शस्त्र है जो सुधार लाता है।

दिल्ली उंचा सुनती है, इस नाटक में सरकारी बाबूओं के काम करने की पध्दती पर व्यंग्य किया है। हरिशंकर परसाईजी की कहानी भोलाराम का जीव दोनों में एक ही समस्या का चित्रण किया है। पात्र अलग अलग हैं। दिल्ली उंचा सुनती है में माधोसिंह ३६ साल तक अर्थ मंत्रालय में क्लर्क का काम करके रिटायर हो चुके हैं। रिटायर होने के बाद वे अपने गाँव चले जाते हैं, दिल्ली में पेंशन पर गुजारा नहीं होगा ऐसा उन्हें लगता था। इसी कारण वे गाँव रहने जाते हैं। उनके परिवार में पत्नी कमला और बेटी नीती है। नीति विमार होती है उसके दवाई का खर्चा उठाना मुस्किल हो जाता है। पेंशन के लिए वे दफ्तर के चक्कर पर चक्कर लगते हैं लेकिन कोई काम नहीं होता। उन्हें राजनीति का भी सहारा लेना पड़ा पेंशन के दफ्तर में माधोसिंह मृत घोषित हुआ था इसी कारण पेंशन की फाईल हिलती नहीं है। माधोसिंह को जीवित होने का प्रमाणपत्र माँगा जाता है। माधोसिंह जीवित प्रमाणपत्र प्राप्त करने की लिए डॉक्टर के पास चले जाते हैं, 'सरकारी फाईलों में मेरी मौत हो चुकी है। पेंशन विभाग वालों के फैसले के मुताबिक मैं अब जिंदा नहीं हूँ।' माधोसिंह को सरकारी अस्पताल से प्रमाणपत्र प्राप्त करने के लिए जाना पड़ा। यह जीवित व्यक्ति आपणा प्रमाणपत्र मांगता है। उन्हें रिटायर होकर ज्यादा दिन भी नहीं हुए हैं। माधोसिंह प्रमाणपत्र दफ्तर को देते हैं। आखिर पेंशन मान्यता का पत्र आता है, उसी समय वे इस दुनिया में नहीं थे। व्यक्ति के मृत्यु के पश्चात पेंशन मिलती है।

हरिशंकर परसाईजी की कहानी 'भोलाराम का जीव' भी इसी समस्यापर आधारित है। सरकारी दफ्तरों में काम कैसा चलता है, इसपर प्रकाश डाला है। भोलाराम का देहांत हो जाता है, उसे लेने के लिए यमदूत आता है, लेकिन यमदूत भोलाराम को लेकर चित्रगुप्त के पास जाता नहीं, रास्ते में भोलाराम चकमा देता है। यह बात चित्रगुप्त को पता चलती है, तो तीन लोकों की यात्रा करनेवाले नारद को इसकी तहकीकात करने के लिए नियुक्त किया जाता है। नारद पहले भोलाराम के घर जाता है, वहाँ से सारी जानकारी प्राप्त करता है। नारदजी भोलाराम की पत्नी को यह आश्वासन देता है कि मैं सरकारी दफ्तर में जाकर देख लूँगा। दफ्तर में जाकर नारदजी पुरी जानकारी लेते हैं नारदजी को बताया जाता है कि 'भोलाराम ने दरखास्ते तो भेजी थी, पर उन पर वजन नहीं

अनुभव प्रजळपणे ओव्यांमधून व्यक्त होतात.

४ 'बायबल'चा संदर्भ ओव्यांमधून येताना दिसून येतो. बायबलच्या वचनांचा प्रभाव ओव्यांमधून येताना दिसून येतो.

५ येशूविषयी ओव्यांतून त्यांच्याविषयीची आस्था दिसते.

६ या ओव्यांमागचा कल्पनावंध महत्त्वाचा वाटतो. ख्रिस्ती स्त्रियांच्या जात्यावरील ओव्याही महाराष्ट्रातील एक पारंपारिक ओवी आहे.

७ या ओव्यांमधून ख्रिस्ती सांस्कृतिकतेचे दर्शन घडते. ही ओवी सांस्कृतिक इतिहासाचे एक साधन आहे.

संदर्भ :

१ उजगरे अनुपमा निरंज : संपादक 'ख्रिस्ती स्त्रियांच्या जात्यावरच्या ओव्या', ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई, २०२०.

२ काळे धर्माजी, 'सत्य-शाहिरी', व्हाईट लाईट, प्रकाशन, पुणे, २०१३.

३ उपासना संगीत, प्रकाशन, बी.टी.बी. एस., मुंबई, २०१८.

४ उपासना संगीत, संपादक, प्रकाशक, बॉम्बे ट्रॅक्ट ऑण्ड बुक सोसायटी, मुंबई, २००१.

□□□

58

स्त्री विमर्श

(पं नरेंद्र शर्मा के द्रौपदी खंडकाव्य और मैथिलीशरण गुप्त के सैरंश्री के संदर्भ में)

प्रा.डॉ.सौ. वाघ शकुंतला प्रताप

अध्यक्ष, हिंदी विभाग

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, पलुस

पं. नरेंद्र शर्माजी का छायावादोत्तर काल के कवियों में विशिष्ट स्थान है। पंडितजी बहुमुखी प्रतिभा संपन्न साहित्यकार थे। गद्य और पद्य दोनों पर उनका समान अधिकार रहा है। किंतु मुखतः एक कवि के रूप में विशेष लोकप्रिय रहे हैं। इनका जन्म २८ फरवरी १९१३में उत्तर प्रदेश के जिला बुलंद शहर की तहसील परगना जेवर का जहाँगीरपुर नामक ग्राम में एक मध्यमवर्गीय ब्राम्हण परिवार में हुआ। पंडितजी ने 'हमारी बात' नामक फिल्म के लिए गीत लिखे। 'मैं उनकी बन जाऊँ' नामक गीत इतना लोकप्रिय हुआ की, फिल्म जगत में उनका एक विशिष्ट स्थान बन गया। उनके द्वारा लिखित 'भाभी की चूडियों' फिल्म के 'ज्योति कलश छलके' गीत ने उन्हें सर्वाधिक लोकप्रियता प्रदान की। 'सत्यम् शिवम् सुंदरम्' फिल्म के लिए लिखा हुआ 'यशोमति मैया से बोले नंदलाल राधा क्यों गोरी, मैं क्यों काला' गीत ने तो फिल्म जगत में अपना सर्वोत्तम स्थान प्राप्त किया।

पं. नरेंद्रजीने आकाशवाणी पर काम किया बंबई रेडिओ पर सुगमसंगीत हिंदी कार्यक्रमों नियोजक रहे, बाद में उन्होने विविध भारती कार्यक्रम संचलन किया। आकाशवाणी के विविध कार्यक्रमों का नामकरण उन्होने ही किया है। जैसे-जयमाल, मंजूषा, चौबारा, हवामहल। पंडितजी को भावनाओं के कवि कहा जाता है। पंडितजी को महाभारत की पटकथा-पार्श्व गीत के समर्थ लेखनी से अद्भुत सफलता तथा लोकप्रियता

(SJIF) Impact Factor-7.675

ISSN-2278-9308

B.Aadhar

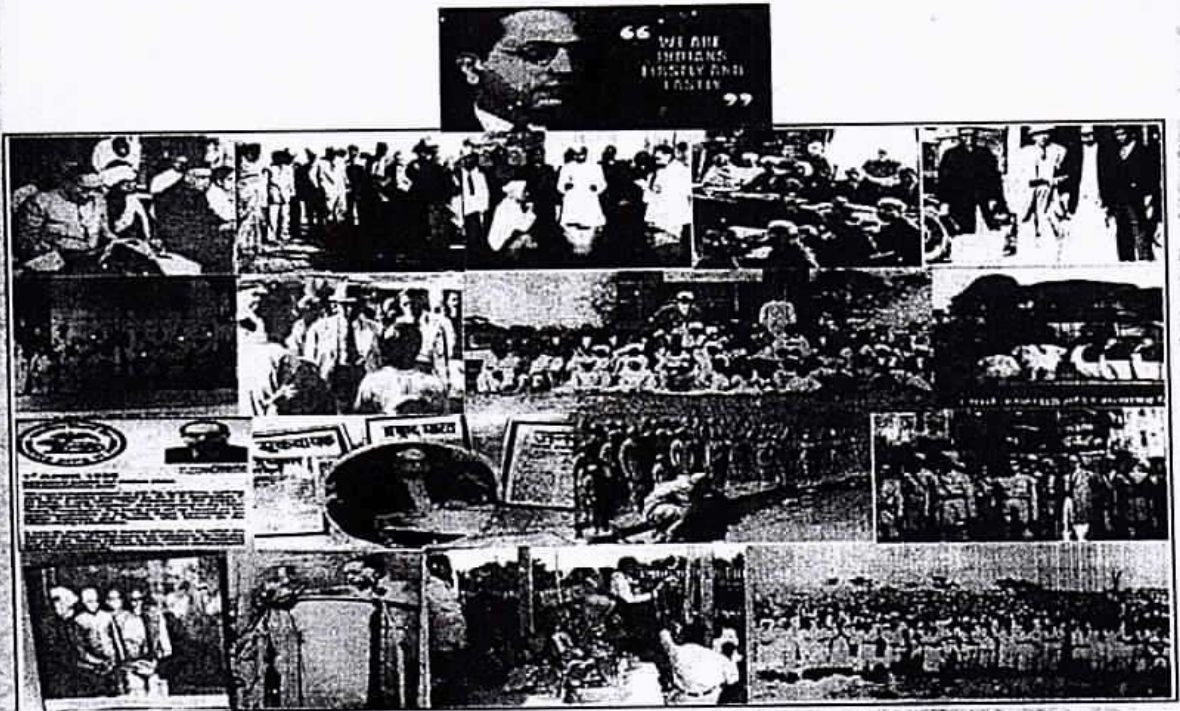
Peer-Reviewed & Refreed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

September-2021

ISSUE No- (CCCXVIII) 318 (B)

Thoughts and Works of Dr. Babasaheb Ambedkar

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Editor

Dr. Pramod S. Meshram
I/c Principal,
Shri M. H. K. College of
Arts & Comm. Pachal

The Journal is indexed in:

Scientific Journal Impact Factor (SJIF)

Cosmos Impact Factor (CIF)

International Impact Factor Services (IIFS)

Aadhar International Publication Amaravati

Website—www.aadharsocial.com—Email—aadharsocial@gmail.com

सामाजिक न्यायात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची भूमिका
श्री. धनंजय वसंत भाट

सहाय्यक प्राध्यापक, मराठी विभाग, कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय पलूस. जिल्हा
सांगली. भ्रमणभाप : ९०९६८४६९५८.

प्रस्तावना :

आधुनिक भारताच्या सामाजिक, शैक्षणिक, राजकीय क्षेत्राच्या जडणघडणीमध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे कार्य आणि योगदान ऐतिहासिक आणि 'न भूतो न भविष्यती' अशा स्वरूपाचे आहे. 'राष्ट्र' ही संकल्पना माणसाने निर्माण केली. त्या राष्ट्राचा खरा नायक हा माणूसच आहे. असे मानणार्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी एक कायदेतज्ञ या नात्याने या देशाला 'लोकशाही' चा तरणोपाय दिला. एक राजधुरंदर राजकारणी, सामाजिक समतेचा आग्रह धरून समता आणि बंधुता स्थापित करण्यासाठी आपले संपूर्ण आयुष्य वेचणारे महामानव म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे देशपातळीवरील कार्यकर्तृत्व अतुल्यच. अस्पृश्यांना मानवी जीवन प्राप्त करून देणे, दलित, शोषित व वंचितांना आपल्या भविष्यातील नियोजनासाठी बळ व स्वातंत्र्य प्राप्त करून देणे, यासाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर प्रचंड आग्रही होते.

भारतासारखा महान देश मुठभर लोकांनी सत्ताभिलाषेने, स्वार्थाने जातीधर्माच्या जोखडामध्ये बांधला. देव-देवतांची आणि त्याधारे अनेक भ्रामक कल्पनांचे जाळे करून त्यामध्ये माणसाला गुरफटून टाकले. यातून माणसाला मुक्त करण्यासाठी, बाबासाहेब आंबेडकरांनी अनेक पातळीवर विविध हक्क प्राप्त करून देण्यासाठी कष्ट घेतले. यातूनच सामाजिक क्रांती झाली आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे सामाजिक न्यायाचा दिपस्तंभ बनले. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे व्यक्तिमत्व म्हणजे स्वतः मध्ये एक ज्ञानपीठ आहे. त्यामुळे एका शोधनिबंधामध्ये त्यांचे कार्य बंदिस्त करणे तसे अवघडच, पण तरीही यथोचित आकलनाधारे 'जात' या एका व्यवस्थेभोवती डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे संपूर्ण समाजकार्य आधारले होते. त्याचा उहापोह करत त्यांच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घेण्याचा प्रयत्न या शोधनिबंधातून केला आहे.

भारतीय जातिव्यवस्था आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर :

'जातिर्जात च सामान्यं व्यक्तीस्तु पृथुगात्मता'या अमरकोशातील जातीच्या वर्णवाचक व्याख्येच्या आधारे विचार करता 'जात' म्हणजे एक वर्ण मानावा लागतो. परंतु भारतीय जातिसंस्था म्हटले की, साधारणतः एक जात दुसऱ्या जातिपेक्षा खालची (नीच) किंवा वरची मानणारी एक उतरंड डोळ्यापुढे येते. ज्या उतरंडीच्या साहाय्याने माणसाला निश्चित व्यवसायही बहाल केल्याचे दिसून येते. भारताच्या आणि एकूणच महाराष्ट्राच्या सामाजिक आंदोलनात प्रबोधनाला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. प्रस्थापित वैचारिक व्यवस्थेच्या विरोधात लढून सामाजिक परिवर्तन घडविणे, नवीन विचारधारा रुजविणे अवघड असते. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी राष्ट्राच्या व पर्यायाने भारतीयांच्या सर्वांगीण विकासाचा चालना देण्याचा प्रयत्न केला. बाबासाहेबांच्या सामाजिक विचारांचा प्रभाव आजही तितकाच आहे. किंबहुना तो वाढत आहे. कृषी, शिक्षण, राजकीय, अर्थ, वाङ्मय यासारख्या क्षेत्रांमध्ये एक पारदर्शक, प्रामाणिक, आव्हानात्मक, गुणग्राही आणि उदारमतवादी विचारवंत म्हणून बाबासाहेबांचे अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. असे असले तरी बाबासाहेबांच्या एकूण कार्यकर्तृत्वाच्या मुळाशी जात

UGC Care Listed Journal ISSN 2231 - 573X
साहित्य, कला आणि लोकसंस्कृतीला वाहिलेले त्रैमासिक

तिफण

MAH MAR 34737/13/1/2009-TC

लोककवी वामनदादा कर्डक विशेषांक (भाग-४)

वर्ष १२ वे, अंक - दुसरा; जुलै-ऑगस्ट-सप्टेंबर २०२१

● संपादक ●

डॉ. शिवाजी हुसे

● अतिथी संपादक ●

डॉ. युवराज धबडगे प्रा. नागेश बोन्तेवाड
मराठी विभागप्रमुख मराठी विभाग
दगडोजीराव देशमुख महाविद्यालय, वाळूज, जि. औरंगाबाद

● संपादक मंडळ ●

डॉ. सर्जेराव जिगे	डॉ. ताहेर पठाण	डॉ. ममता इंगोले
डॉ. फुला बागूल	डॉ. वंदना महाजन	डॉ. वामन जाधव
डॉ. अनिल गर्जे	डॉ. रामचंद्र झाडे	डॉ. यशवंत सोनुने
डॉ. संजय सांभाळकर		

मूल्य : ३५० रुपये

या अंकातील लेखकांच्या मताशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. या नियतकालिकास महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाकडून अनुदान प्राप्त झाले आहे. परंतु या नियतकालिकात प्रसिद्ध झालेली मते मंडळास मान्य असतीलच असे नाही.

पत्ता : संपादक, तिफण, 'शिवार', श्रीराम कॉलनी, हिवरखेडा रोड, कन्नड,
जि. औरंगाबाद - ४३११०३. मो. ९९०४००३९९८

आंबेडकरी चळवळीतील समाजप्रबोधक : वामनदादा कर्डक

- श्री. धनंजय वसंत भाट

सहाय्यक प्राध्यापक

मराठी विभाग

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, पलूस

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म्हणजे हजारो वर्षांपासून माणूस असूनही माणसाखे जगता येत नसलेल्या कित्येक फ्हियांचा, पददलितांचा उद्धार करणारे उद्धारकर्ते होत. त्यांनी देशातील जाती व्यवस्थेने सामाजिक व सांस्कृतिक पातळीवरील विषमतेची दरी कमी करण्यासाठी संपूर्ण आयुष्य वेचले. चार्तुर्वर्णीय व्यवस्थेने निर्माण केलेल्या व शूद्र म्हणून गणल्या गेलेल्या लोकांचे शिक्षणासह मूलभूत हक्क नाकारले त्यामुळे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी मानवमुक्तीचा लढा उभारला. समस्त समाजामध्ये वौचारिक परंपरा करत विद्रोहाचे मोहोळ उठवले. दलित समाजातील वौचारिक पाया असलेल्या लोकांना एकत्र करून सामाजिक चळवळ उभी केली. आंबेडकरांनी चळवळीतील व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या सांस्कृतिक आंदोलनातील एक महत्त्वाचे शिलेदार म्हणजे वामनदादा कर्डक होय. त्यामुळेच डॉ. यशवंत मनोहर यांच्या मते वामनदादा म्हणजे एक विद्रोही गीतकार होते. एका गरीब कुटुंबात जन्माला आलेले, काट्याकुट्यांचा रस्ता तुडवित, जनावरे हिंडविणारा, प्रचंड कष्ट उपसणाऱ्या कुटुंबात बालपण घालविलेले वामनदादा कर्डक लहानपणापासूनच तमाशातील गाणी, शाहीर धेंगडे व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार ऐकत व त्याचा परिणाम पाहत मोठे झाले परिणामी वामनदादा कर्डक या प्रतिभासंपन्न गीतकाराने 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची चळवळ हाच आपल्या लेखनाचा आणि गायनाचा विषय निश्चित केला. 1943 पासून आपल्या आयुष्याच्या शेवटच्या क्षणापर्यंत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या कृती उक्तीचा प्रकाश उधळत राहिले अशा प्रतिभा संपन्न कवीच्या प्रबोधनात्मक कार्याचा आढावा प्रस्तुत शोधनिबंधामध्ये करण्याचा प्रयत्न केला आहे वामनदादा कर्डक यांच्या लेखनाची प्रेरणा:-

शाहिरांची शाहिरी आणि संगीत ही एक प्रभावशाली शक्ती मानली गेली आहे जनसंपर्काच्या या माध्यमाचा तळागाळातील लोकांना जागृत करण्यासाठी उपयोग केला. सर्वसामान्य लोकांची जागृती करत असताना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि त्यांची चळवळ पुढे नेण्याचा प्रयत्न करण्याच्या कविता साध्या आणि सोप्या शब्दात लिहिणाऱ्या वामनदादा कर्डकांच्या लेखनामागील मुख्य प्रेरणा बुद्ध कबीर, फूले, शाहू, आंबेडकर याच होत्या. या महामानवांचा त्याग, दृष्टी, त्यांचे

लोकसंस्कृतीचे उपासक आणि संस्कृती

प्रा. धनंजय वसंत भाट

सहाय्यक प्राध्यापक

कला, वाणिज्य व विज्ञान महा. पलूस जिल्हा सांगली

प्रस्तावना

भारतीय संस्कृती ही एक व्यापक सांस्कृतिक चौकट आहे. त्या व्यापकतेमध्ये अनेक जातींच्या धार्मिक भाषिक अशा संस्कृतींचा समावेश होत असतो. मराठी साहित्य संस्कृतीचा घनिष्ट संबंध आहे. या दोन्ही घटकांकडे पाहता विविध भाषा व प्रदेशानुसार साहित्यात वेगळेपणा असणे ही बाब स्वाभाविकच. साहित्यामध्ये भेद करत असताना सांस्कृतिक वैशिष्ट्ये प्राधान्याने विचारात घेतली जातात.

लोकसंस्कृतीचे दुसरे रूप म्हणजे साहित्य होय. या साहित्यालाच लोकसाहित्य असेही म्हटले जाते. या साहित्यामधून आणि लोककलेच्या उपासकांच्या सादरीकरणातून प्रांतीय संस्कृतीचे चित्रण व दर्शन घडत असते. कारण लेखकांची निर्मितीसामग्री सिध्द होते ती लेखकांच्या जीवनानुभवातून. त्यामुळे अभिव्यक्तीगर्जेनुसार लेखक वेगवेगळ्या संस्कृतीचा स्वीकार करत असतो. परिणामी लेखकांच्या अनुभवाचा अविष्कार होत असताना संस्कृती प्रकट होत असते. मराठी वाङ्मयातील अविष्कृत या संस्कृतीचा अभ्यास आणि शोध येथे घ्यावयाचा आहे.

साहित्य आणि संस्कृती :

साहित्य आणि संस्कृती या दोन्ही संकल्पना वेगवेगळ्या ज्ञानशाखांचा विषय आहेत. साहित्यशास्त्रा मध्ये साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करणाऱ्या संज्ञा आहेत. मात्र साहित्य या संज्ञेमध्ये साहित्याचे विश्लेषण काटेकोरपणे बसविणे कठीण आहे. तरीही जीवनानुभव म्हणजे 'साहित्य' या ढोबळ व्याख्येच्या आधारे व्यापक

विचार केल्यास समाज आणि व्यक्तिविशेष या दोन बाबींचा समावेश साहित्यामध्ये होतो हे स्पष्टपणे जाणवते. समाजामध्ये घडणाऱ्या प्रत्येक घटनेच्या कार्यकारणभवाचा विचार करता साहित्याचा संस्कृतीशी असलेला सहबंध अधोरेखित होतो.

संस्कृती या संज्ञेमध्ये रुढी परंपरा, प्रथा, श्रद्धा, वर्तन भिन्नता आणि त्यांचे रचनाबंध सामाजिक संरचना इत्यादी बाबींचा समावेश होतो. तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांनी मनुष्य व्यक्तिशः व समुदायशः जी जीवनपध्दती निर्माण करतो आणि जीवन साफल्यार्थ स्वतःवर व बाह्यविश्वावर संस्कार करून जे अविष्कार करतो, तो अविष्कार म्हणजे 'संस्कृती' होय. अशी व्याख्या केली आहे. तर संस्कृती ही भौतिक व अध्यात्मिक अशी वेगवेगळी असते.

वरील दोन्ही स्पष्टीकरणाचे चिंतन करता, सांस्कृतिक संदर्भांशिवाय साहित्य संभवतच नसते. म्हणजेच साहित्य समाजाचे सांस्कृतिक अंग मानावे लागते. कोणत्याही लेखकाच्या लेखनाला प्रयोगशीलता, नवता वा सांस्कृतिक संदर्भ असतोच. हा संदर्भ प्रांतनिहाय व लेखकनिहाय बदलताना दिसतो. परिणामी लेखकांच्या अभिव्यक्ती कौशल्याने व गर्जेने मराठी साहित्यामध्ये संस्कृतीची विविधता दिसून येते.

लोकसंस्कृतीचे उपासक, संस्कृती आणि साहित्य:

महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक जडणघडणीमध्ये संत, पंत व तंत यांचे योगदान मोलाचे आहे. महाराष्ट्राच्या संस्कृतीचे जतन करून संक्रमण करणाऱ्या वासुदेव, गोंधळी, पोतराज, वाण्या-मरळी, शाहीर, गारुडी, भगत, मदारी, बहुरूपी, पांगुळ, भुत्ये यासारख्या उपासकांनी आपल्या लिखित अथवा मौखिक साहित्यातून महाराष्ट्राची संस्कृती अधोरेखित केली आहे. वास्तविक पाहता लोकसंस्कृतीच्या उपासकांनी पिढीजात व्यवसाय स्वीकारून बहुतांश लोकांनी मौखिक परंपरेने लोकसंस्कृतीचे संक्रमण केले आहे. असे असले तरी मौखिक साहित्य म्हणजे अभिजात मराठीच्या वैशिष्ट्यांचे एक उत्तम उदाहरण मानल्यास वावगे ठरणार नाही.

पोतराज :

लोककला म्हणजे सामाजिक आणि धार्मिक अनुबंध प्रस्थापित करणारी सांस्कृतिक संस्था मानली

A Study of Intertextuality in J. M. Coetzee's 'Dusklands'

Dr. P. M. Patil

Associate Professor and Head,
Department of English,
Arts, Commerce & Science College, Palus,
Dist- Sangli
(Affiliated to Shivaji University, Kolhapur)

ABSTRACT

Literature is heavily intertextual. Every work of art has multiple layers of meaning and every reader has his own individual interpretation. No text is an island entire of itself. It is not a product of a single author. Every text is related to all other. It does not exist in isolation but is always connected to pre-texts. Whenever a new text comes into existence, it relates to previous texts. It is not an independent entity but a 'differential' one and textuality goes hand-in-hand with intertextuality. Intertextuality means the relationship that exists between different texts, especially literary texts or references in one text to other. The research paper modestly attempts to study intertextuality with special reference to J. M. Coetzee's *Dusklands*.

Key words: Coetzee, South Africa, intertextuality, Robinson Crusoe

J. M. Coetzee's opposition the 'colonization of the novel by the discourse of history' can be justified throughout his fictional and critical writings. He inveighed against the tendency in South Africa to subsume fiction under history, to read novels as imaginative investigations of real historical circumstances, to treat those which do not perform such investigations lacking in seriousness. But David Attwell argues that

Coetzee opposes to any historical narrative various intertextual configuration which participate explicitly in the international affiliations intellectual, literary-critical or literary-historical culture.

J. M. Coetzee embarked on his rich literary career with the publication of *Dusklands* in 1974. It is widely perceived to have introduced a new postmodernist strain in South African fiction. It comprises two novellas that evoke apparently discrete historical events, one colonial and the other post-colonial. The first section, "The Vietnam Project" traces its narrator's progression into insanity, as the discourse of US imperialism overwhelms him. It is a devastating comment on Vietnam as it affected not a soldier but a researcher, safe in California, who has the project of proposing a new analysis of psychological propaganda. It tells the story of Eugene Dawn who is mythographer for the American presence in Vietnam. Eugene Dawn is writing a report for the US Defense Department about the psychological war in Vietnam. He is a specialist in psychological warfare whose task is to establish a document called the Vietnam project, he finds himself in the 'dusklands' of history, attempting to re-establish a crumbling edifice by means of the 'New Life Project'. He is also driven to breakdown and madness by the stress of his macabre project to win the war in Vietnam. He is unable to integrate the two sides of his split personality; he loves order, discipline, and duty, and wants to please those with power over him; simultaneously he values his independence, finds himself haunted by images of the suffering of war victims, and discovers he can no longer repress his antagonism to authority. In 'The Vietnam Project', the insanity of Eugene Dawn stems from his work as a mythographer for the US military. One of the dehumanizing effects of war is shown to stem from the assertion of racial and cultural difference in the prosecution of military tactics. 'The Vietnam Project'

PSYCHOLOGICAL ELEMENTS AND BIGGER'S MENTAL STATE IN RICHARD WRIGHT'S NATIVE SON

Mr. Sandip. B. Barge

Assistant Professor,

Arts Commerce and Science College Palus

Dr. P. M. Patil

Associate Professor and Head,

Arts Commerce and Science Palus

Abstract:

Richard Wright in his astonishing novel, *Native Son* (1940) has created a controversial world that creates shocking sensibilities of both Black and White America by presenting the cultural and logical realities behind racism that has been a matter of question in the United States for centuries. African-American writers, among whom Richard Wright (1908-1960) was a leading figure, had always been concerned with pinpointing the African-American predicament within the psycho-socio context of that history. The main objective of this paper is to explore and psychologically examine the impact of violence and other psychological elements on Bigger's mental state. This can be called self-realization in other words; neurotic disorders need a context to appear and grow. In this novel, Richard Wright explores the psychological corruption of Bigger Thomas to give the reader a new perspective on the oppression of racism in society. Bigger's psychological damage derives from the constant barrage of racist propaganda and discrimination.

Key Words: Neurotic anxiety, Castration Complex, Self-realization, Psychological corruption, Neurotic disorder and racism.

Introduction:

In this research paper, I would like to think about the mental state of Bigger Thomas, the hero of *Native Son* (Richard Wright, 1940) in terms of Depth Psychology, above all using the ideas of Carl Gustav Jung (1875-1961) and other psychological elements in this revolutionary novel. The structure of *Native Son* is simple. Richard Wright divides the novel into three parts: "Fear," "Fight," and "Fate." To some extent, he asserts determinism acting through Bigger's status and place in American life and displaying itself in his fate, actions, thoughts, values and attitudes. This is a novel that highlights the unfair discrimination, faulty human psyche and inequality of blacks in 1930's Chicago. Bigger Thomas is a poor, uneducated, twenty-year-old black man that lives with his family in a cramped apartment on the South Side of the city. In this novel, it is apparent that Bigger has no control of his life and cannot aspire to be anything special. Society on the South Side of Chicago was restricting and oppressive for blacks. The frequent bombardment of racism elicited a great deal of fear and anger in Bigger. After killing Mary Dalton accidentally, Bigger does not feel guilt, but rather an exultation. In this novel, Wright illustrates that the oppression of racism has inevitably pushed blacks into an unstable state of mind. During Bigger's trial, his lawyer Max tries to prevent the death penalty by claiming that these actions were a product of Bigger's environment. Ultimately, this proclamation displays that Bigger's crimes belonged to the fearful, hopeless existence that he has experienced in a racist society since birth. Max states that if America does not end the vicious system of racism that more people like Bigger will come into existence shortly.

Although murder is undeniably unacceptable in any society, I can't help but feel bad for Bigger Thomas. Ever since birth Bigger had experienced the oppression of racism in society. Bigger was not a true hero, however, he dem-

www.irjhis.com

ISSN : 2582-8568
Impact Factor : 5.828

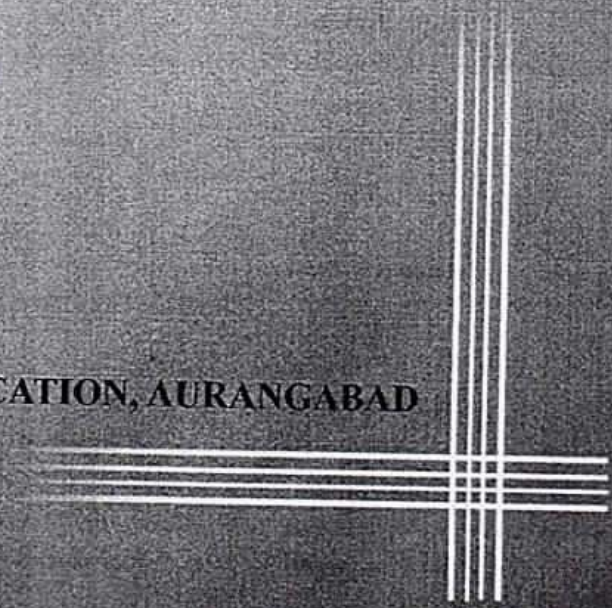
INTERNATIONAL RESEARCH JOURNAL OF HUMANITIES AND INTERDISCIPLINARY STUDIES

(Peer-reviewed, Refereed, Indexed & Open Access Journal)

Volume 3, Issue 4, April 2022

SHREYAS PUBLICATION, AURANGABAD

INTERNATIONAL RESEARCH JOURNAL OF HUMANITIES AND INTERDISCIPLINARY STUDIES

(Peer-reviewed, Refereed, Indexed & Open Access Journal)

DOI : 03.2021-11278686

ISSN : 2582-8568

IMPACT FACTOR : 5.828 (SJIF 2022)

Industry 4.0 and Its Impact on Banking & Finance

Dr. Anil S. Patil

Arts, Commerce and Science College,
Palus, Dist. Sangli (Maharashtra, India)

E-mail: aspatil68@gmail.com

DOI No. 03.2021-11278686 DOI Link :: <https://doi-ds.org/doi/10.2022-53661177/IRJHISIC2203058>

ABSTRACT:

Banking and finance sector play very important roles in the economic development of nation. Economic development is a dynamic and continuous process which is highly dependent upon the mobilization of resources and innovation. The word "Industry 4.0" refers to the Fourth Industrial Revolution. It is the age where "smart devices" will assume major control over manufacturing and distribution machinery. India did not perform well during the first two industrial revolutions. However, the country benefited to some extent during the Third Industrial Revolution due to access to technology, rise in connectivity, and spread of computer power. Therefore, it is essential that India equips itself to avail the benefits of the ongoing Fourth Industrial Revolution. India has made some progress towards inducting new technologies in various sectors. The fourth industrial revolution has unfurled its wings over all industries to impact them positively. The banking & financial services sector is also one of the sectors that have leveraged the power of industry 4.0 extensively. Banking, insurance, mortgage, forex, stocks, and many other financial sectors are thriving due to the positive thrust of digital innovation and financial process automation in all countries of the world. The impact of industry 4.0 precisely referred to as I-4 is very prevalent from online payments, digital loans, plastic money, crypto currency, online forex trading, and many other financial activities in the financial services.

KEYWORDS: Industry-4, Industrial revolution, Make in India, internet, Banking & finance.

1. INTRODUCTION:

Industry 4.0 and its impact on the Banking, Financial Services, manufacturing and other sectors of global industries significantly. The impact of industry 4.0 precisely referred to as I-4 is very prevalent from online payments, digital loans, plastic money, crypto currency, online forex trading, and many other financial activities in the financial services. All this became possible due to the information technology revolution powered by the internet, software consulting service, and software development. The credit for this digital revolution goes to the global software_team of qualified professionals.

ISSN - 2279 - 0489
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
HALF YEARLY RESEARCH JOURNAL

GENIUS

Volume - X

Issue - II

February - July - 2022

English / Marathi Part - I

Peer Reviewed Refereed and
UGC Listed Journal No. 47100

ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

IMPACT FACTOR / INDEXING
2019 - 6.631
www.sjifactor.com

❖ EDITOR ❖

Asst. Prof. Vinay Shankarrao Hatole
M.Sc (Maths), M.B.A. (Mktg.), M.B.A. (H.R.),
M.Drama (Acting), M.Drama (Prod. & Dir.), M.Ed

❖ PUBLISHED BY ❖

Ajanta Prakashan
Aurangabad. (M.S.)

6. Forensic Accounting: A New Concept of Investigation

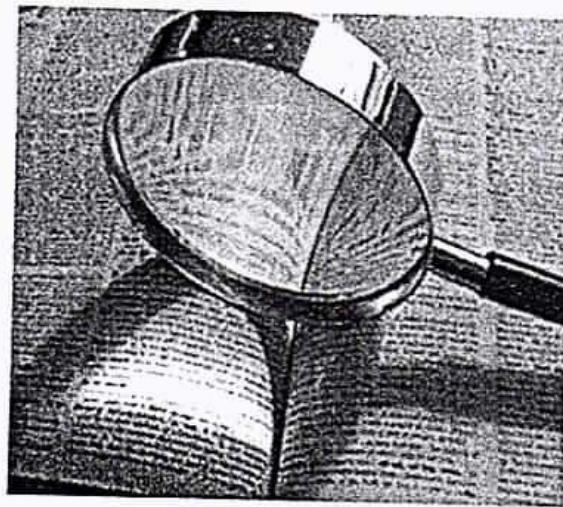
Prof. Dr. Anil S. Patil

Arts, Commerce and Science College, Palus, Dist: Sangli. (MS).

Abstract

Forensic accountants are currently in great demand, with the public need for honesty, fairness and transparency in reporting increasing exponentially. These forensic accountants need accounting, finance, law, investigative and research skills to identify, interpret, communicate and prevent fraud. As more and more companies look for forensic accountants and professional organizations offer certifications in the area, it is becoming evident that the forensic accountant has a skill set that is very different from an auditor or a financial accountant. Forensic accounting is hardly a new field, but in recent years, banks, insurance companies and even police agencies have increased the use of these experts. Forensic accounting in India has come to limelight only recently due to rapid increase in white-collar crimes and the belief that our law enforcement agencies do not have sufficient expertise or the time needed to uncover frauds. A large global accounting firm believes the market is sufficiently large to support an independent unit devoted strictly to 'forensic' accounting.

Key Words: Forensic Accounting, Auditing, Frauds, Scams, Investigating Skills.

महात्मा गांधीची अहिंसा – आत्मिक शक्ती

डॉ. सौ. संगिता संपत पाटील

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, पलूस, जि. सांगली

फोन नं. ९५०३४११६२२.ई.मेल - sangitapatil1969@gmail.com

प्रस्तावना

भारतीय स्वातंत्र्यआंदोलनाचे नेतृत्व टिळकांनंतर महात्मा गांधीकडे आले. सन १९२१ ते १९४७ या काळावर त्यांच्या नेतृत्वाची व कर्तृत्वाची छाप पडली. महात्मा गांधींनी सत्य, अहिंसा, असहकार, वैयक्तिक सत्याग्रह व छोडो भारत यासारख्या आंदोलनांनी देशाला एकसूत्रात बांधले.^१ भारतीय स्वातंत्र्याचे शिल्पकार, भारताच्या स्वातंत्र्य संग्रामातील प्रमुख नेते व तत्वज्ञ म्हणजे महात्मा गांधी अहिंसात्मक असहकार आंदोलनांनी गांधीजींनी भारताला स्वातंत्र्य मिळवून दिले. अहिंसात्मक मार्गांनी स्वातंत्र्य मिळविण्यासाठी त्यांनी संपूर्ण जगाला प्रेरित केले. असहकार आणि अहिंसेच्या तत्वावर आधारीत सत्याग्रहाचा प्रयोग केला. त्यांची राजकीय तत्वे कृती, सत्य, अहिंसा, व प्रेम यावर आधारीत होती.

गांधीजींच्या जीवनात अहिंसा आणि सत्याला फार मोठे महत्त्व आहे. अहिंसा हे दुर्बलाचे शस्त्र नसून, ते हिंसा करण्याची क्षमता असलेल्या व्यक्तींचे शस्त्र आहे.^२ सत्य आणि अहिंसा यांचे प्रेरणास्त्रोत म्हणजे महात्मा गांधी यांचा प्रेरणा स्त्रोताचा वापर करून त्यांनी ब्रिटीश सत्तेविरुद्ध दिलेला लढा अभूतपूर्व आहे. ब्रिटीश साम्राज्य शाहीला विरोध करण्याचे सामर्थ्य गांधीजींना सत्य व अहिंसा या तत्वांमुळे प्राप्त झाले.^३

सत्य व अहिंसा एक दुसऱ्याला पूरक आहेत. अहिंसेच्या मार्गानेच सत्याप्रत पोहोचता येते. सत्यविना अहिंसा माणसाला अधोगतीला नेईल. सत्य व अहिंसा या एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत. सत्य आणि अहिंसा हे दोन्ही आत्म्याचे गुण आहेत. आत्म्याच्या शक्ती आहेत. म्हणून ते अहिंसेला 'आत्मिक शक्ती' असे संबोधतात.^४ गांधीजींच्या सत्याच्या प्रयोगामध्ये अहिंसा तत्वास अतिशय महत्त्वाचे स्थान आहे. जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात सत्य व अहिंसा या बाबी त्यांना महत्त्वाच्या वाटत होत्या.^५ गांधीजींची अहिंसा ही संस्कृतीने विकृतीवर मात करण्याचा मार्ग होती. म्हणूनच आपल्या आत्मचरित्रात ते लिहतात, 'माझ्याकडून अहिंसेचे मनाने, शब्दाने व कृतीने पालन व्हावे, असे देवाने मला वरदान द्यावे.'^६ द्वेषाला प्रेमाने व हिंसेला अहिंसेचे उत्तर देण्याचा सत्याग्रही मार्ग गांधीजींनी भारताला दाखवून दिला. सत्य व अहिंसा याचा परस्पर संबंध इतका निकटचा आहे की, दोन्ही तत्वे एकमेकांपासून वेगळी करता येत नाहीत, हे स्पष्ट करताना ते म्हणतात, सत्य व अहिंसा या तत्वांना एकमेकांपासून वेगळे करणे व्यवहारात अशक्य अन्वते. एकाच नाण्याच्या त्या दोन बाजू आहेत. त्यामुळे सत्याएवढेच महत्त्व अहिंसेला आहे.^७ कारण सत्याची साधना करण्यासाठी अहिंसेचा मार्ग स्विकारावा लागतो. असा गांधीजींचा आग्रह होता. सत्याविना अहिंसा माणसाला अधोगतीला नेईल.

अहिंसेची व्याख्या :- अहिंसेचा अर्थ असा आहे की, आपले मन आणि आत्मा शुद्ध असले पाहिजे, आपले विकार आणि भूक भावनांचे नियंत्रण याचाही अहिंसेत समावेश होतो. कृतीशील सत्य म्हणजे अहिंसा जीवनावद्दल, माणसावद्दल अतीव आदर म्हणजेच अहिंसा, अहिंसा म्हणजे सर्वोदय. कोणत्याही प्राण्याला विचार, उच्चर या तिन्ही दृष्टीने ने दुखवणे म्हणजे खरी अहिंसा होय, असे गांधीजी म्हणतात. अहिंसा ही केवळ स्वप्नवत भावना नाही, तर मनुष्याच्या अंतःकरणात आणि नैतिक प्रवृत्तीत असलेला तो एक कार्यप्रवण गुण आहे व त्या गुणाने उत्साह नसलेल्या व्यक्तीच्या ठिकाणी सुद्धा उदात्त ध्येयाची स्फूर्ती होते, अशी त्यांची धारणा होते.^८

हरीजन या साप्ताहिकानून गांधीजींनी अहिंसेची व्याख्या स्पष्ट केली ते म्हणतात, 'पृथ्वीच्या पाठीवरील वस्तुमानाला व प्राणीमात्राला विचाराने, शब्दाने वा कृतीने संभवणारी दुखापत टाळणे म्हणजे अहिंसा होय'^९ म्हणूनच ते अहिंसेला भेकडपणा न मानता आत्मिक शक्ती मानतात.

दिलेली दिसते. या पसंगातून बहिणीचा कपटीपणाचा हेतू अधोरेखित होतो. तसेच त्याकाळातील न्यायव्यवस्था किंवा समाजव्यवस्थाही या पोवाडयातून दिसून येते. जेव्हा बहिणीचा गुन्हा समाजासमोर येतो तेव्हा गावातील लोक तिला सामूहिकपणे शिक्षा करतात. त्याकाळी अशा गुन्हा करणारी व्यक्ती समाजाच्या दृष्टीने हीन समजली जाते.

समाजामध्ये असलेल्या अशा दृष्टप्रवृत्तीच्या व्यक्तिरेखेबद्दल श्रोत्यांच्या मनात चीड निर्माण झाली पाहिजे म्हणून असे परिणामकारक चित्रण पोवाडयात आलेले दिसते. प्रस्तुत पोवाडयाचा हेतू हा प्रबोधन करणे हा होता. रंजन करणे हा हेतू गौण असतो. दांगटी पोवाडयाचा शेवट 'हारकी' या रचनेने केला जातो. हारकी हा पोवाडयाचा शेवट असतो. हारकी या रचनेमध्ये पोवाडा सादर केलेले ठिकाण, गाव, परिसर, पोवाडा पाहण्यासाठी जमलेल्या व्यक्ती, त्यानंतर देणागी देणाऱ्याचे नाव यांचा उल्लेख केलेला दिसतो.

अशाप्रकारे प्रस्तुत शोधनिबंधातून आपल्याला दांगटी पोवाडयाचे स्वरूप लक्षात येते. यामध्ये दांगटी जमातीची संस्कृती आणि पोवाडा गाण्याचा किंवा सादर करण्याचा त्यांच्या मुख्य व्यवसायाचे स्वरूपही लक्षात येते.

संदर्भग्रंथसूची :-

१. प्रभाकर मांडे, लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह; कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे.
२. विश्वनाथ शिंदे, शाहीरी वाडमयाच्या धारा; प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

□□□

45

शाहीरी वाडमयातून ऐतिहासिक घटनांचे प्रतिबिंब

डॉ. संगीता संपत पाटील

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,
पलूस जि. सांगली

प्रास्ताविक -

शाहीरी वाडमय म्हणजे मुख्यतः पोवाडे, लावण्या आणि लावण्यात मोडणारी भेदिक कवने. एखादया वराचा पराक्रम, राज्यकर्त्यांचे गुणगान, पराक्रम व देशावर कोसळलेले संकट व युद्धातील प्रसंग इ. चे वर्णन पोवाडयांत होते. शाहीरी वाडमय हे महाराष्ट्राच्या संस्कृतीचे मौलिक वैभव आहे. शाहीर हे नाव बहामनी राज्याच्या अंमलापासून, अरबी-फारसी भाषांतून येवून मराठीत रुढ झाले. शाहीर व शाहीरी म्हणजे कवितेतील एक प्रकार होय. पोवाडे आणि लावण्या ही शाहीरी कवितेची अंगे होत. शाहीरी वाडमयाला मराठी साहित्य परंपरेत वैशिष्टपूर्ण स्थान असून वाडमय इतिहासकारांनी आणि समीक्षकांनी शाहीरी वाडमयाचा गौरव केला आहे. एक काव्यप्रकार म्हणून पोवाडयाच्या अभ्यासाला जितके महत्व आहे. तितकेच ऐतिहासिक दृष्ट्या पोवाडयांचा अभ्यास महत्वाचा ठरतो.

पोवाडा हा उत्तरेकडील भाटांच्या स्तुतीगीतातून विकसित झाला असे म्हणतात. मराठेशाहीत या काव्यप्रकारास तत्कालीन परिस्थितीमुळे अधिक उत्तेजन, प्रेरणा मिळाली.

पोवाडा म्हणजे वीरांच्या, पराक्रमांचे, विव्दानांच्या बुद्धीमत्तेचे, सामर्थ्याचे, गुण कौशल्याचे काव्यात्मक वर्णन किंवा स्तुती होय. प्र + वद् म्हणजे ठासून स्तुती करणे ही कल्पना आर्य संस्कृतीत पुरातन कालापासून चालत आली आहे. १ 'पोवाड' हा शब्द महत्व, सामर्थ्य, विस्तार, विस्ताराचे वर्णन, पराक्रम या अर्थानी

FIRST RECORD OF FRESHWATER PRAWN *MACROBRACHIUM ROSENBERGII* FROM THE YERLA RIVER, SANGLI DISTRICT

Angha V. Bhoi-Kamble and *Suresh M. Kumbar

Postgraduate Department of Zoology,

Arts, Commerce and Science College Palus, Dist. Sangli, Maharashtra, India

Abstract:

Freshwater prawn *Macrobrachium rosenbergii* was recorded first time in the Yerla River, Sangli District, Maharashtra. *M. rosenbergii* is the biggest freshwater prawn in the world and it is widely cultivated for food. For commercial development of prawn farming has now become widespread, especially in South-Asian region. In the present study different body sized freshwater prawns were collected from various locations of Yerla River. We were recorded maximum number of post larval stage individuals (5 to 5.6 cm in length) in the month of February and medium to large sized adults in the month of April 2021, near Vadiye-Raibag and Waza Village. The recorded size with chelate leg for adult male and female was 58.5 cm and 39.0 cm respectively. Generally freshwater prawns were reproduced in low saline waters which are needed for larval and post larval development after incubation. Recently this species is cultured in both natural and artificial ponds in Maharashtra because of its faster growth rate, larger size and good market demand. Detailed study is necessary to know the exact breeding season and distribution of freshwater prawn in Yerla River; and also know the whether they may come from the surrounding culture ponds during rainy season; or someone releasing post larval stage individuals for natural culture in the river.

Keywords: Freshwater, Prawn, *Macrobrachium rosenbergii*, Yerla River, sangli

1. INTRODUCTION

Macrobrachium rosenbergii is often referred to as giant River prawn or giant freshwater prawn, it is a nocturnal, bottom dwelling and sluggish in nature and highly territorial. *M. rosenbergii* is distributed in Bangladesh, Brunei, Darussalam, Cambodia, China, India, Indonesia, Malaysia, Myanmar, Pakistan, Philippines, Singapore, Sri Lanka and Thailand (New, 2002; Nair and Salin, 2012). *M. rosenbergii* is the main freshwater prawn species used for commercial aquaculture because of its fast growth, attractive size, meat quality and omnivorous feeding habits. This species is widely cultured both within its natural range and much beyond. Commercial development of prawn farming has now become widespread, especially in South Asian countries. *M. rosenbergii*, may be a commercially important species in India because of its fast rate, large size and good demand with premium price. The species lives in large rivers and stream with a connection to the ocean. The most recorded size for females and males are 39 cm and 58.5 cm respectively. The spawning season of *M. rosenbergii* is varies in several regions in its distributional home in the Indo West Pacific region (New, 2005). In temperate regions, the breeding season coincides with the summer; while in tropical regions it is generally restricted to the onset of the time of year (Valenti, 1984) as successful mating occurs between soft shelled females and hard shelled males. Gravid females migrate downstream into estuaries, where the eggs hatch as free swimming larvae. The larvae have 11 zoeal stages before reaching the post larval stage (Karmakar, 2002). Although commercially fished for throughout its range it is not thought to represent a threat to the world population. In sight of its large

Natural Feedstock in Catalysis: A Sustainable Route Towards Organic Transformations

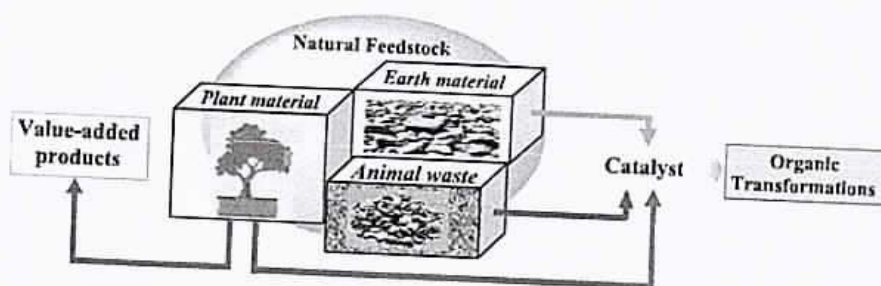
U. P. Patil¹ · Suresh S. Patil²

Received: 20 February 2021 / Accepted: 21 July 2021
© The Author(s), under exclusive licence to Springer Nature Switzerland AG 2021

Abstract

Catalysts are the jewel in the crown of the chemical industry, accelerating reaction kinetics and augmenting the efficiency of desired reaction paths. Natural feedstock is a renewable resource capable of providing valuable functional products; in addition, it confers an opportunity to create catalysts. As an alternative to stoichiometric reagents, and as a part of a sustainable approach, the implications of using natural feedstocks as a source of new catalysts has attracted considerable interest. Natural feedstock-derived catalysts can promote chemical transformations more efficiently. Recent reports have highlighted the significant role of these biogenic, cost-effective, innocuous, biodegradable materials as catalysts in many biologically and pharmacologically important protocols. This review outlines the decisive organic transformations for which feedstock-derived catalysts have been employed effectively and successfully, along with their economic and environmental benefits over traditional catalytic systems.

Graphic Abstract

Keywords Plant material · Animal waste · Earth material · Catalysis · Organic transformations

✉ U. P. Patil
uppatil4143@rediffmail.com

Extended author information available on the last page of the article

Published online: 13 August 2021

Springer